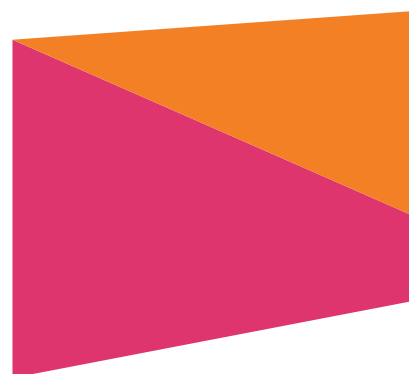

Výroční zpráva

Židovského muzea v Praze
za rok 2020

Obsah

1	Právní rámec činnosti a orgány muzea 2
2	Základní údaje o ŽMP 4 a) Objekty ve správě ŽMP 4 b) Co ŽMP nabízí 5
3	Návštěvnost a služby návštěvníkům 6
4	Organizační struktura a zaměstnanci 8
5	Výstavní činnost 9 a) Galerie Roberta Guttmanna 9 b) Výstavy v prostorách Odboru pro vzdělávání a kulturu 10 c) Výstavy ve spolupráci s dalšími institucemi 10
6	Sbírky a jejich dokumentace 11 a) Péče o sbírky 11 b) Dokumentace a evidence sbírek 12 c) Archiv 13 d) Dokumentace šoa 15 e) Knihovna 16
7	Věda a výzkum 17 a) Odbor sbírek 17 b) Odbor židovských dějin 18 c) Odbor archivů 20 d) Odbor knihovny 22 e) Zastoupení v domácích a zahraničních organizacích 23 f) Žádosti o bezúplatné převody předmětů protiprávně odňatých v období holocaustu a 2. světové války 23
8	Příprava nových expozic a modernizace muzea 25
9	Akvizice 27
10	Vzdělávací aktivity 29
11	Kulturní aktivity 31 a) Večerní pořady v Oddělení pro vzdělávání a kulturu 31 b) Koncerty a další kulturní akce ve Španělské synagoze a Maiselově synagoze 33
12	Publikační činnost 34
13	Spolupráce s institucemi 35 a) Výpůjčky 35 b) Neziskový sektor, informace a konzultace, média 35 c) Účast na dalších projektech 36
14	Správa a údržba objektů 37
15	Oddělení bezpečnosti 38
16	Investice 39
17	Granty a dary 40
18	Informace o hospodaření 41 Příloha č. 1 – Plnění rozpočtu ŽMP v roce 2018 (v tis. Kč) 42 Příloha č. 2 – Výkaz zisku a ztrát (v tis. Kč) 43 Příloha č. 3 – Rozvaha (v tis. Kč) 44 Příloha č. 4 – Struktura zaměstnanců ŽMP 45 Příloha č. 5 – Opravy a rekonstrukce objektů (v tis. Kč) 46

1

Právní rámec činnosti a orgány muzea

Zájmové sdružení právnických osob Židovské muzeum v Praze (ŽMP) bylo registrováno Obvodním úřadem pro Prahu 1 dne 30. září 1994. Hlavním předmětem činnosti sdružení, jako kulturní instituce, je podle zákona č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů tvorba, doplňování, odborná správa, shromažďování a prezentace sbírek Židovského muzea v Praze a tvorba, doplňování a správa knihovního a archivního fondu, osvětová, publikační, vydavatelská a vzdělávací činnost, včetně prodeje upomínkových předmětů, propagačních a jiných materiálů, publikací, nahraných zvukových a zvukově obrazových záznamů a dalších předmětů spjatých s účelem a předmětem činnosti sdružení, dále kulturní a jiná činnost, týkající se judaismu, Židů a jejich historie v Čechách a na Moravě. Hlavní činností sdružení je také činnost výzkumná (především základní výzkum, aplikovaný výzkum nebo experimentální vývoj) a šíření jejich výsledků prostřednictvím výuky, publikování nebo převodu technologií. Hlavní činností jsou rovněž nutné opravy a technická zhodnocení pronajatých nemovitostí, v nichž muzeum sídlí a prezentuje sbírky, kterými je částečně hrazeno nájemné, případný pronájem dočasně nevyužitých prostor třetím osobám se souhlasem vlastníka, tj. Židovské obce v Praze. Doplňkovým předmětem činnosti sdružení je péče o židovské kulturní dědictví v České republice prostřednictvím Federace židovských obcí v České republice.

Nejvyšším orgánem sdružení je správní rada, která v roce 2020 pracovala ve složení:

Jiří Daniček, Federace židovských obcí v ČR (předseda)

Martin Šmok, Židovská obec v Praze

Eva Lorencová, Židovská obec v Praze

Jiří Löwy, Federace židovských obcí v ČR

JUDr. Petra Smolíková, Ministerstvo kultury ČR

Kontrolním orgánem sdružení je dozorčí rada, která v roce 2020 pracovala ve složení:

Ing. Jan Neubauer, Židovská obec v Praze (předseda – do 17. 5. 2020)

JUDr. Tomáš Pasternak, Židovská obec v Praze (od – 2. 6. 2020)

RNDr. Michal Hron, Federace židovských obcí v ČR (předseda od 24. 6. 2020)

Ing. Marta Rubínová, Ministerstvo kultury ČR

V roce 2020 se správní rada sešla k jednání pětkrát a dozorčí rada třikrát. Z jednání za přítomnosti právního zástupce muzea JUDr. Hynka Mottla byly pořízeny zápisy.

Ředitelem muzea v roce 2020 byl Leo Pavlát.

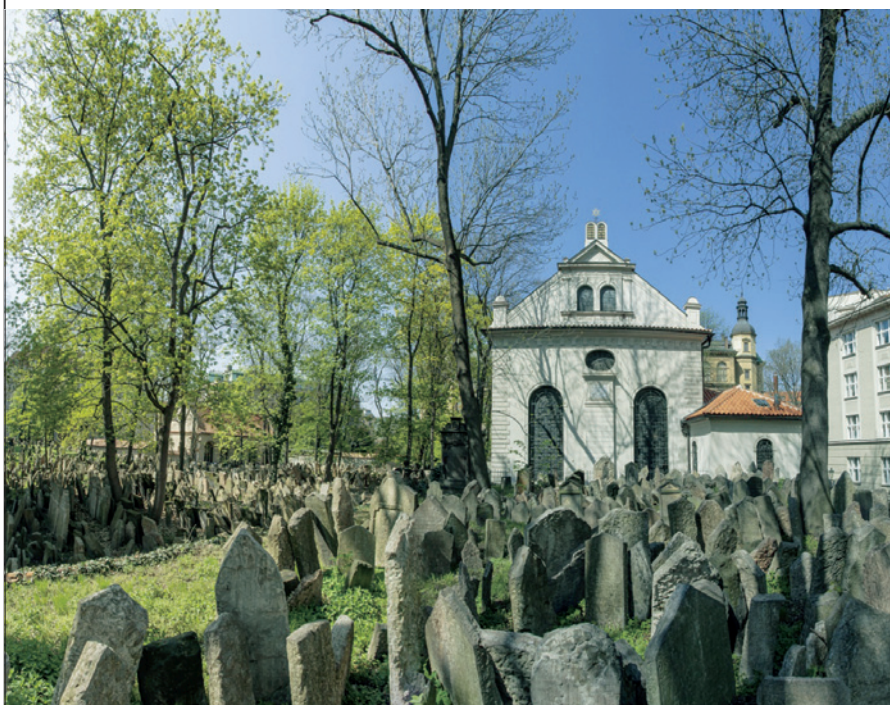
2

Základní údaje o ŽMP

a) Objekty ve správě ŽMP

- Administrativní budovy v ulici U Staré školy 1 a 3, Praha 1 – správa muzea, odborná pracoviště, depozitáře, knihovna, Multimediální centrum, kavárna, Galerie Roberta Guttmanna (výstavní prostor pro pořádání krátkodobých výstav)
- Maiselova synagoga – v hlavní lodi stálá expozice *Židé v Čechách a na Moravě v 10.–18. století*. Celkem vystaveno 231 originálů, faksimilií a kopií dokumentů.
- Španělská synagoga – po uzavření od 31. 5. 2019 z důvodů modernizace objektu a přípravy nové expozice byla dne 16.12. 2020 tato stálá expozice *Dějiny Židů v Čechách a na Moravě v 19.–20. století* otevřena. Celkem vystaveno 488 originálů, faksimilií a kopií dokumentů.
- Pinkasova synagoga – v hlavní lodi *Památník obětí šoa z českých zemí*; v prvním poschodí stálá expozice *Příběh dětí. Dětské kresby z Terezína 1942–1944*. Celkem vystaveno 234 originálů, faksimilií a kopií dokumentů. Venkovní expozice *Cesty bez návratu. Deportace Židů z českých zemí v letech 1939–1945* věnovaná deportacím židovského obyvatelstva z území protektorátu Čechy a Morava do ghett, koncentračních a vyhlazovacích táborů na okupovaných územích východní Evropy. Digitální rozšíření expozice je dostupné prostřednictvím informačního kiosku uvnitř synagogy a webového rozhraní. Venkovní projekce *Tváře obětí šoa* promítaná ve večerních hodinách na štít mikve Pinkasovy synagogy.
- Klausová synagoga – v hlavní lodi stálá expozice *Židovské tradice a zvyky – I. Synagoga a svátky*, na galerii stálá expozice *Židovské tradice a zvyky – II. Běh života*. Celkem vystaveno 464 originálů, faksimilií a kopií dokumentů.
- Obřadní síň – pokračování stálé expozice *Židovské tradice a zvyky – II. Běh života*. Celkem vystaveno 165 originálů, faksimilií a kopií dokumentů.

Klausová synagoga
a Starý židovský hřbitov

b) Co ŽMP nabízí

- Prohlídku pěti stálých expozic v historických objektech, Starého židovského hřbitova z 15.–18. století.
- Prohlídky krátkodobých výstav v Galerii Roberta Guttmanna.
- Vzdělávací programy a prohlídky prostřednictvím Oddělení pro vzdělávání a kulturu v Praze a Brně.
- Kulturní pořady se židovskou tematikou v prostorách Oddělení pro vzdělávání a kulturu v Praze a Brně a v Maiselově synagoze v Praze.
- Semináře s židovskou tematikou.
- Služby Multimediálního centra – připojení na internet, základní judaistická literatura a speciální databáze, prezenční videotéka a fonotéka, prodej knih vydávaných ŽMP.
- Služby archivu – zajišťování badatelských služeb (poskytování archivních materiálů ke studijním účelům, odborné konzultace, rešerše, reprografické služby).
- Služby specializované knihovny pro odbornou i laickou veřejnost.
- Vzdělávání pedagogických pracovníků prostřednictvím Oddělení pro vzdělávání a kulturu v rámci seminářů *Židé, dějiny a kultura* ukončených certifikátem MŠMT.
- Kurzy k získání licence „Průvodce Židovského muzea v Praze“ ve spolupráci s Prague City Tourism.
- Konzultace pro odbornou i laickou veřejnost k otázkám dějin českých a moravských Židů.
- Konzultace pro odbornou i laickou veřejnost k otázkám perzekuce českých a moravských Židů za druhé světové války.
- Konzultace pro odbornou i laickou veřejnost k otázkám sbírkových fondů ŽMP, odborné výklady a rešerše.
- Posouzení a vyřízení žádostí k trvalému vývozu předmětů kulturní hodnoty a k vývozu předmětů kulturní hodnoty na dobu určitou a služby znaleckého ústavu.
- Historické obrazové materiály k reprodukci.
- Vlastní publikace, CD a propagační materiály včetně prodeje muzejních publikací on-line prostřednictvím internetových stránek muzea.
- Prodej hesel z *Encyklopedie židovských obcí Čech, Moravy a Slezska* on-line prostřednictvím internetových stránek muzea.
- Možnost rezervovat si návštěvu v přesně určený čas prostřednictvím Informačního a rezervačního centra ŽMP.
- Prohlídky expozic s kvalifikovanými průvodci.
- Prohlídku s individuálním audio průvodcem na základě smlouvy s firmou Promotion & Education, s. r. o.

Informační a rezervační centrum Židovského muzea v Praze

3

Návštěvnost a služby návštěvníkům

Následující tabulka uvádí počet návštěvníků v ŽMP v roce 2020:

Celkem návštěvníků			
		Dospělí	Junioři
Leden	30 576	22 659	7 917
Únor	35 258	23 464	11 794
Březen	10 898	7 936	2 962
Duben	0	0	0
Květen	1 414	1 023	391
Červen	5 883	4 512	1 371
Červenec	15 861	11 560	4 301
Srpen	18 883	13 656	5 227
Září	6 253	4 571	1 682
Říjen	688	546	142
Listopad	0	0	0
Prosinec	492	318	174
CELKEM	126 206	90 245	35 961

Od března 2020 postihla Českou republiku tak jako převážnou část světa pandemie koronaviru, která měla za následek dramatický propad turistického ruchu, a tedy i výnosů muzea ze vstupného, které je hlavním zdrojem jeho příjmů. Od 15. března bylo muzeum v důsledku vládou nařízených opatření s přestávkami nuceně uzavřeno 115 dní, kdy by za běžných okolností mohlo mít otevřeno. Celkem ho navštívilo 126 206 návštěvníků, o 551 293 méně než v roce předchozím. Pokles činí 81,37 % a odrazil se i v meziročním poklesu výnosů ze vstupného o 84,09 %. Bylo to dáno i tím, že po vypuknutí pandemie bylo vstupné od 11. 5. do 31. 8. a dále od 2. 12. do 17. 12. podstatně sníženo oproti běžnému stavu s cílem povzbudit zájem domácích návštěvníků. Většímu propadu výnosu ze vstupného přitom současně zabránilo, že leden a únor 2020 se ještě příjmově nelišily od předchozích let.

Tuzemští návštěvníci počátkem roku ve větší míře než v roce 2020 projevíli zájem o zvýhodněné vstupenky v rámci programu k vzdělávání proti antisemitismu (prohlídkový okruh pražské Židovské Město) každou neděli v 11.00 a 14.00 hod.

Muzeum se zapojilo do návštěvnického programu Magistrátu hlavního města Prahy „V Praze jako doma“, v jehož rámci jej navštívilo 2774 osob. Až do březnového omezení provozu muzeum nabízelo zavedené slevy v rámci programu slevových kuponů firmy Prague City Pass a Programu Lítačka a ve stejném období se opět prokázala výhodnost programu Prague Card, který přivedl do muzea více než 3000 návštěvníků.

Také v roce 2020 ŽMP podpořilo návštěvy školních skupin prostřednictvím muzejního Oddělení pro vzdělávání a kulturu za výrazně zlevněné vstupné. Rovněž činnost Společnosti přátel Židovského muzea v Praze přispívala k úspěšné propagaci muzea.

*Zrestaurovaný štít na Tóru věnovaný
z peněz spolku pro časnou bohoslužbu
ve Staré škole prostřednictvím jeho
správce Beera Corefa (Goldschmida,
zemř. 1831), ŽMP inv. č. 017.565*

4

Organizační struktura a zaměstnanci

V ŽMP se s ohledem na ekonomické dopady pandemie koronaviru uskutečnily k 1. 5. a 1. 7. 2020 organizační změny zahrnující rušení pracovních pozic či snižování úvazků. K 1. 9. 2020 pak byl přijat nový organizační řád, podle něhož bylo ŽMP rozděleno do 11 odborů a 12 oddělení. Ke konci roku 2020 mělo v průměru 113 zaměstnanců včetně 5 na mateřské nebo rodičovské dovolené. Ve fyzických osobách činil počet zaměstnanců k 31. 12. 2020 celkem 107, což představovalo přepočítaných 91,58 plných pracovních úvazků. Oproti roku 2019 se jedná o úbytek 20 zaměstnanců (16 %) na hlavní pracovní poměr, což odpovídá 13,44 přepočítaných plných pracovních úvazků.

Zaměstnanecká struktura byla následující: ředitel, 20 pracovníků Oddělení bezpečnosti, 16 kustodů, 37 odborných a vědeckých pracovníků včetně restaurátorů a pracovníků fotooddělení, 7 ekonomických pracovníků včetně pokladních v expozicích, 9 pracovníků pro vzdělávací a kulturní činnost, 3 pracovníci pro zajištění provozu, oprav, rekonstrukcí a správu budov, 4 pracovníci informačních technologií, 3 administrativní pracovnice, 4 pracovníci zajišťující publicitu a výstavy, 3 pracovníci Úseku rezervací.

Během roku 2020 dále 131 pracovníků provádělo práce mimo hlavní pracovní poměr na dohody o pracovní činnosti nebo dohody o provedení práce. Oproti roku 2019 se jedná o úbytek 42 pracovníků (24 %) vykonávajících uvedené činnosti.

Průměrná měsíční mzda zaměstnance ŽMP v roce 2020 činila 37 179 Kč.

V průběhu roku byly s ohledem na provozní podmínky během pandemie koronaviru konkrétním zaměstnancům opakovaně nařizovány překážky v práci na straně zaměstnavatele dle § 208 a § 209 Zákoníku práce. Od 1. do 9. 4. 2020 byla ze stejných důvodů většině zaměstnanců ŽMP nařízena sedmidenní hromadná dovolená z provozních důvodů.

V roce 2020 byly v ŽMP ustaveny dvě odborové organizace: Nejprve v červnu Základní odborová organizace Židovského muzea v Praze a následně v listopadu Všeobecná odborová organizace.

Činnost ŽMP byla v roce 2020 významně ochromena, což se promítlo do činnosti všech odborů a oddělení. Na druhé straně krizová situace si vyžádala i výkon činností, které nebyly v předchozích letech obvyklé, a opakovaně vyšší pracovní nasazení.

5

Výstavní činnost

a) Galerie Roberta Guttmanna

V muzejní Galerie Roberta Guttmanna v ulici U Staré školy 3, v Praze 1 pokračovala krátkodobá výstava *Robert Guttman: Pražský poutník*, která přiblížila tvorbu populárního pražského naivisty z doby první republiky, jehož jméno galerie nese.

Výstava přiblížila Guttmanovy obrazy, dobové fotografie a dokumenty dochované ve sbírkách Židovského muzea v Praze, a to v širším záběru a dobovém kontextu než výstava, která byla tomuto tvůrci věnována na stejném místě v roce 2001. V meziválečné Praze byl Robert Guttman znám více svým nápadným zjevem než svými obrazy. Své obrázky a portréty kreslil po kavárnách a barech nebo přímo na ulici a prodával je za několik korun komukoli, kdo o ně projevil zájem. Robert Guttman sám sebe označoval za „stoupence moderny, ale s nuancí k realismu, ano akurátnosti“. Po okupaci byl Guttman zařazen do prvního transportu, který byl z Prahy vypraven 16. října 1941 do Lodže. Život v lodžském ghettu byl pro tohoto světoběžníka, který pěšky prošel křížem krážem půl Evropy, nesnesitelný – po pěti měsících, 14. března 1942 v ghettu hladem a vyčerpáním zemřel.

Původní plán byl ukončit výstavu 23. srpna a v roce 2021 otevřít výstavu *Nadání je touha* tematizující dětské kresby z terezínského ghetta. S ohledem na drastický propad v příjmech muzea bylo od tohoto plánu ustoupeno a výstava *Robert Guttman: Pražský poutník* byla prodloužena do konce roku 2020 s tím, že po reinstalaci bude zpřístupněna od podzimu 2021. V roce 2020 ji navštívilo 11 170 zájemců.

Výstava Robert Guttman: Pražský poutník v Galerii Roberta Guttmanna byla prodloužena do konce roku 2020

b) Výstavy v prostorách Odboru pro vzdělávání a kulturu

Další výstavy ŽMP připravilo prostřednictvím svého Oddělení pro vzdělávání a kulturu (OVK) v Praze a v Brně. V hlavním městě v prostorách OVK v Maiselově ulici 15 v Praze 1 byly uspořádány dvě: *Taneční kosmopolitka Alice Flachová-Pastorová* – výstava zachycující životní pouť tanečnice a pedagožky od baletních začátků, přes tragické období druhé světové války až po umělecké aktivity v časech komunistického režimu; *Haredim* – výstava unikátních fotografií Elišky Blažkové z prostředí jeruzalémské čtvrti ortodoxních Židů Mea Šearim.

V Brně mohli návštěvníci v prostorách OVK na třídě Kapitána Jaroše 3 zhlédnout fotografickou výstavu *Země zaslíbená* od Jana Sekala a Marty Levin. Další plánované výstavy *Masaryk a Svatá země*, fotografie židovských hřbitovů *Kamenné archívy* od Patrika Marka a *Záhadné pouto* připomínající historické milníky hlubokého vztahu mezi českým a židovským národem, byly s ohledem na epidemiologickou situaci přesunuty na další rok.

c) Výstavy ve spolupráci s dalšími institucemi

Dne 27. 1. 2020 byla v Senátu Parlamentu České republiky v rámci vzpomínkových akcí u příležitosti Mezinárodního dne památky obětí holocaustu a předcházení zločinů proti lidskosti slavnostně představena putovní výstava ŽMP *Motýla jsem tu neviděl: Kresby dětí z terezínského ghetta*. Prostřednictvím dochovaných dětských kreseb se hostům připomínkové události přiblížil svět těch nejmenších, kteří se stali během druhé světové války vězni v terezínském ghettu.

Jako v minulých letech OVK pořádalo ve spolupráci s různými partnery putovní výstavy. V roce 2020 jich pražská pobočka OVK nabídla třináct, z nichž sedm se zabývalo tematikou šoa: *Neztratit víru v člověka... Protektorát očima židovských dětí; Zmizelí sousedé – Pocta dětským obětem holocaustu; Židovské svědectví o českém století; Děvčata z pokoje 28, L 410 Terezín; Příběh dětí – kresby dětí z terezínského ghetta; Motýla jsem tu neviděl: Kresby dětí z terezínského ghetta; Nadání je touha: Friedl Dicker-Brandeis a výtvarný vzdělávací experiment*. Nabídka putovních výstav dále zahrnovala šest populárně naučných témat: *Barokní synagogy v českých zemích; Druhý život českých svitků Tóry; Historie Židů v Čechách a na Moravě; Symboly emancipace – synagogy 19. století v českých zemích; Židovské tradice a zvyky; Židovské vzdělávání a školství*.

Tyto výstavy byly navzdory epidemii covid-19 instalovány ve 14 kulturních institucích (muzea, knihovny, zámky, školy a bývalé synagogy) v 11 městech České republiky.

Brněnské OVK prezentovalo v červnu až září výstavu fotografií Kurta Bardoše (1914–1945) *Než se vše změnilo / Bevor sich alles verändert hatte* v prostorách galerie Celnice. Červnová vernisáž byla spojena s literárním večerem v zahradě Vily Löw Beer. Na závěr výstavy byl v září uspořádán diskusní večer se dvěma neteřemi Kurta Bardoše, které následně účastníky výstavou provedly. Ve Vile Stiassni byla instalována výstava díla Helgy Weissové-Hoškové „91“, která však již s ohledem na epidemiologickou situaci nemohla být pro veřejnost otevřena a bude zpřístupněna, až situace dovolí, v roce 2021.

Podobný osud stihl výstavní projekt *Přetnuté životy a Archy rodiny Maierovy*, který byl připraven ve spolupráci s norskou institucí HL – Senteret, The Norwegian Center for Holocaust and Minority Studies, rakouským Dokumentationsarchiv des österreichischen Widerstandes a Velvyslanectvím norského království v Praze. Dvojvýstava byla instalována v brněnské Vile Löw Beer a čeká na otevření v roce 2021.

6

Sbírky a jejich dokumentace

a) Péče o sbírky

Sbírkové předměty, knižní fond i archivní fondy ŽMP byly plně zabezpečeny v teplotně, světelně i klimaticky kontrolovaných podmínkách. Restaurátoři průběžně kontrolovali stav předmětů jak v depozitářích, tak i stálých expozicích muzea, kde rovněž prováděli měření intenzity osvětlení. Uskutečnila se preventivní dezinfekce vybraných prostor administrativní budovy a depozitářů ŽMP.

Externí restaurátorské zásahy byly prováděny pouze při bezprostředním ohrožení sbírkových předmětů špatným fyzickým stavem, pokud práce nebylo možno z kapacitních důvodů provést přímo v dílnách ŽMP. V roce 2020 byly externím odborníkům zadány pro připravovanou novou stálou expozici ŽMP ve Španělské synagoze ke konzervaci či restaurování 4 pláštíky na Tóru, 1 pokrývka a 1 synagogální opona. K externímu zhotovení byl též zadán jeden povijan do pomocného fondu.

V restaurátorské dílně textilu bylo v roce 2020 konzervováno či restaurováno 48 textilií. Pro restaurátorskou dílnu papíru bylo zrestaurováno 6 tkanic. Bylo zhotoveno nebo dotvořeno 12 kopií předmětů. Restaurátorky společně s pracovníky Oddělení dokumentace a evidence sbírek provedly inventarizaci souborů drobného textilu uložených v pražském depozitáři. Velká pozornost byla věnována souboru pláštíků. V mimopražském depozitáři bylo opraveno jejich zavěšení podle inventarizačních seznamů z roku 2019. V rámci připravovaného projektu zpracování nálezů z geniz koordinátorka restaurátorské dílny textilií ve spolupráci s kurátorkou tisků stanovila celky textilií určených k restaurování.

V mimopražském depozitáři textilu byly pečlivě udržovány klimatické a bezpečnostní podmínky. Na základě celkového vyhodnocení úložných prostor je však záměrem ŽMP přesunout soubor textilu do nového depozitáře.

V restaurátorské dílně papíru a pergamenu bylo pro sbírku rukopisů a nálezů z geniz na papíře zhotoveno 6 konzervačních vazeb na knihy externě zrestaurované v roce 2019. V rámci přípravy projektu komplexního zpracování nálezů z geniz bylo zrestaurováno 8 tisků k prezentaci při výběrovém řízení na dodavatele restaurátorských prací. Pro knihovnu ŽMP byly restaurovány 3 tisky a další knihařské a konzervační zásahy byly provedeny na 13 knihách. Pro archiv ŽMP bylo restaurováno 6 vázaných archivních dokumentů a 1 karton spisového materiálu o celkovém počtu 499 archiválií. Pro oddělení šoa bylo zrestaurováno 30 kusů spisového materiálu. Pro restaurátorskou dílnu textilu bylo vyrobeno 5 krabic pro uložení zrestaurovaných sbírkových předmětů – bot nalezených v genize. Restaurátoři papíru vyrobili pro novou stálou expozici ve Španělské synagoze ve spolupráci s fotooddělením 15 kusů faksimilií sbírkových i nesbírkových předmětů.

V restaurátorské dílně kovů bylo konzervováno nebo restaurováno 53 stříbrných, mosazných, železných, měděných, dřevěných, skleněných a porcelánových předmětů. Sbírkové předměty byly konzervovány nebo restaurovány pro výstavy, výpůjčky a pro účely systematické digitalizace sbírky stříbra. Převážná většina sbírkových předmětů byla restaurována pro novou stálou expozici ve Španělské synagoze.

Restaurátoři kovů spolu s kurátorem sbírky kovů dále prováděli odborný dohled na restaurování souboru lustrů ze sbírky ŽMP ve Staronové synagoze.

*Z restaurátorské dílny papíru
Židovského muzea v Praze*

Na Starém židovském hřbitově v Praze byl vykonán odborný dohled nad restaurátorskými a konzervačními pracemi, které realizuje ŽMP s finanční podporou Nadačního fondu obětí holocaustu (NFOH). Za dohledu pracovnice muzejního archivu V. Hamáčkové a odborného pracovníka-hebraisty D. Polakoviče bylo restaurováno 12 náhrobků v bezprostřední blízkosti prohlídkové trasy.

b) Dokumentace a evidence sbírek

Oddělení Dokumentace a evidence sbírek vystavilo v roce 2020 celkem 175 výdejků, na nichž bylo zaevidováno (tj. vydáno z depozitáře a uloženo zpět) 1234 sbírkových předmětů. Předměty byly nejčastěji vyjímány z depozitárního režimu pro digitalizaci a restaurování, konzervování nebo čištění. Mimo depozitáře ŽMP, především v expozicích a na výpůjčkách pro výstavní účely, zůstalo k 7. lednu 2021 celkem 2148 předmětů.

V rámci digitalizace sbírek ŽMP intenzivně pokračovala digitalizace sbírky rukopisů a nálezů z geniz na papíře. Rovněž byly nadále postupně digitalizovány menší soubory ze sbírky textilu. Pomocný fond, který zahrnuje kopie, repliky a faksimile sbírkových předmětů stejně jako autentická judaika běžné výpovědní hodnoty bez specifického významu pro sbírku ŽMP, byl v roce 2020 doplněn o předměty, které byly využity v nové expozici Španělské synagogy. I s nimi obsahuje 671 položek.

I v roce 2020 probíhala průběžná inventarizace sbírkových fondů ŽMP. Zahrnula část sbírky textilu, a to tzv. drobný textil (například povijany na Tóru, dámské a pánské oděvy, domácí pokrývky, fragmenty synagogálních textilií) – celkem 4729 předmětů, tj. 11,4 % sbírkového fondu ŽMP – podsbírký judaika.

Během roku 2020 bylo za podsbírký judaika podáno na Ministerstvo kultury ČR 6 hlášení o změnách v Centrální evidenci sbírek. Ve shodě s příslušnými zákonnými předpisy byly připraveny podklady pro katalogizaci přírůstků za rok 2020 a bylo nahlášeno 53 nových evidenčních čísel do podsbírký judaika. Zároveň bylo z této podsbírký z důvodu přebytku vyřazeno 15 předmětů.

Pokračovala práce s daty sbírkových předmětů v systému Collective Access. V databázi byly aktualizovány údaje o inventovaných sbírkových předmětech.

V roce 2020 ŽMP nepřijalo žádnou žádost o vydání osvědčení k trvalému vývozu předmětů kulturní hodnoty z území České republiky dle zákona č. 71/1994 Sb. Dne 23. června 2020 proběhla kontrola Ministerstva kultury týkající se dodržování povinností, které vyplývají ŽMP z daného zákona. Kontrolní skupina Ministerstva kultury neshledala pochybení při přijímání a vyřizování žádostí o vydání osvědčení.

Ve Fotooddělení bylo zdigitalizováno 14 280 záběrů sbírkových předmětů. Jednalo se o digitalizaci grafiky a plastik v depozitáři ŽMP na Smíchově, dokumentaci nálezů z geniz, dále digitalizaci kreseb a grafiky, textilních objektů a dokumentů. Započala dokumentace fotografických alb. Zpracováno bylo 12 fotografických alb, celkem 780 skenů a fotografií.

Dále probíhala průběžná dokumentace pro Úsek dokumentace šoa, skeny knih, tiskovin a rukopisů a dokumentace přírůstkových i zapůjčených předmětů.

Pro potřeby nové expozice ve Španělské synagoze byly pořízeny fotografie sbírkových předmětů (stříbro, textil) i skeny různých papírových předloh, rukopisů a knih pro přípravu faksimilí. Tyto byly též vytištěny.

Průběžně byly fotografovány vernisáže, významné návštěvy a další důležité akce ŽMP a nadále byla pořizována dokumentace exteriérů, interiérů a výstav.

c) Archiv

Pracovníci archivu nadále průběžně kontrolovali fyzický stav archiválií, za pomoci externistů pokračovalo mechanické čištění od prachu a drobné opravy a vybrané archiválie byly restaurovány v restaurátorské dílně muzea. V roce 2020 bylo vyčištěno 55 archivních knih, restaurováno bylo 8 knih a 1 karton spisového materiálu.

Pořádací práce se soustřeďovaly jak na nové zpracování materiálů uložených v archivu, tak na zpracovávání nově převzatých písemností jednotlivých odborů ŽMP. V rámci pokračujících pořádacích prací byly uspořádány písemnosti fondu ŽMP z let 1995–2005 v celkovém rozsahu 122 kartonů (800 inventárních čísel).

Pokračovalo pořádání pozůstalosti Jiřího Fiedlera. Postupně byly tříděny fotografie a pohlednice, osobní doklady a publikační činnost. Materiály byly postupně ukládány do kartonů. V roce 2020 byly zpracovány 3 kartony a postupně byl doplňován soupis této pozůstalosti.

Pokračovala revize sbírky Varia se zaměřením na kontrolu fyzického stavu a popis archiválií venkovských židovských obcí, svazů židovských obcí a patentů a vyhlášek. Materiál je postupně pořádan a nově ukládán. Současně byl doplňován prozatímní inventární seznam.

Nabídkový prospekt sirkárny
vystavený v nové expozici
ve Španělské synagoze.
Barevný tisk na kartonu, kol. 1860

V roce 2020 proběhla revize 15 kartonů spisového materiálu.

Na základě pokynů Odboru archivní správy a spisové služby Ministerstva vnitra ČR byla dokončena úprava číselníků lokalit, původců a archivních pomůcek v programu PEvA a příprava databáze na přechod na nový informační systém PEvA II. V průběhu roku 2020 probíhala implementace software ProArchiv17, který bude Archiv ŽMP používat pro pořádání svých archivních fondů a sbírek.

V průběhu roku 2020 převzal Archiv ŽMP písemnosti od pana ředitele (4 kartony), dále z kanceláře ředitele ŽMP (4 kartony a 15 šanonů), Odboru sbírek (11 šanonů) a Odboru pro vzdělávání a kulturu (12 šanonů a 1 balík).

Archiv rovněž převzal 1,5 bm (11 kartonů) písemností Federace židovských obcí v ČR z let 2005–2008. Darem získal písemnosti Sdružení židovských odbojářů a vojáků z let 1992–2007 v rozsahu 1 bm (13 balíčků), Knihu členů Pohřebního bratrstva židovské obce Rokytnice v Orlických horách z roku 1820 a další drobné rodinné písemnosti.

Na konci roku 2020 bylo připraveno ve spolupráci s Národním archivem skartační řízení za rok 2020, do něhož byly navrženy písemnosti ŽMP z let 1995–2011 v celkovém rozsahu 14,6 bm. Z důvodu covidové pandemie bylo provedení skartačního řízení odloženo na jaro 2021.

Ve spolupráci s fotodílnou pokračovala digitalizace vybraného archivního materiálu s cílem zajistit studijní a záložní kopie historicky cenných a badatelsky často požadovaných materiálů. Postupně byly digitalizovány vybrané archiválie, které slouží především pro rodopisné bádání. V roce 2020 bylo digitalizováno 24 knih (6352 snímků).

Archiv ŽMP zahájil začátkem roku rozsáhlý digitalizační a restaurátorský projekt s grantovou podporou významného zahraničního partnera, který si nepřeje být uveden. V jeho rámci bude v letech 2020–2021 zdigitalizováno 23 svazků z fondu Židovské náboženské obce Praha z let 1724–1899. Projekt také zahrnuje odborné restaurátorské zásahy, které budou provedeny u 14 knih. V průběhu roku 2020 bylo zdigitalizováno 13 knih (8317 digitalizátů), 9 svazků prošlo restaurátorskými úpravami. Osm knih již bylo zpřístupněno na [webových stránkách](#).

d) Dokumentace šoa

Dokumentace šoa pečuje o archivní sbírky, které se vztahují k období nacistické perzekuce židovského obyvatelstva. Jedná se o archivní sbírky *Dokumenty perzekuce*, *Terezín*, osobní pozůstalosti skladatele a klavíristy *Gideona Kleina* a houslového virtuosa *Egona Leděče*. Dokumentace šoa dále spravuje rodinné archivy *Flusserových*, *Weinsteinových*, *Anny a Pavla Ecksteinových*, *Kurta Wehleho* a části pozůstalosti *Karla Poláčka*, *bratří Synků* a řady dalších osob. Dokumentace šoa pečuje také o *Fotosbírku*, dokumentační sbírku *Zmizelí sousedé* a v neposlední řadě o sbírku orální historie *Rozhovory s pamětníky*.

Kromě kurátorské přípravy nové expozice ve Španělské synagoze dále pokračovalo odborné zpracování materiálů z archivní sbírky *Dokumenty perzekuce*, která obsahuje varia dokumentů, např. vyhlášky a protižidovská opatření, spisy *Treuhandstelle*, korespondenci z koncentračních táborů apod. V rámci této sbírky byly zkatalogizovány dokumenty s inventurními číslem 78 (E–O), které jsou uloženy v 10 archivních kartonech. Písemnosti ze sbírky *Dokumenty perzekuce* jsou systematicky zpřístupňovány prostřednictvím veřejného webového rozhraní databáze [CollectiveAccess](#).

V roce 2020 pokračovala rekatalogizace další části rozsáhlé *Fotosbírky*. Z hlediska autorsko-právního bylo zpracováno 288 fotografií s tematikou zahraničního odboje a nasazení zahraničních jednotek v průběhu 2. světové války a též konvolut 38 fotografií uměleckých osobností, jež byly vězněny v Terezíně. Pro projekt „Digitální rozšíření expozice Pinkasovy synagogy“ bylo vybráno více než 130 digitalizovaných fotografií obětí šoa z českých zemí, které budou dostupné prostřednictvím digitálního informačního kiosku v Pinkasově synagoze i na webovém portálu ŽMP.

Součástí Dokumentace šoa je též od roku 1990 vytvářená sbírka orální historie *Rozhovory s pamětníky*. V roce 2020 se rozšířila o dalších 18 rozhovorů s narátory z první a druhé generace. V současné době čítá 1803 rozhovorů. Nahrávání probíhá ve spolupráci s externími spolupracovníky, kteří se rovněž podílejí na zpracování rozhovorů. Každý rozhovor je přepsán, editován a následně zaslán narátorovi k autorizaci. V průběhu roku 2020 bylo autorizováno a v databázi *CollectiveAccess* zkatalogizováno dalších 45 rozhovorů, u 14 rozhovorů proběhla editace. Kromě vlastního natáčení pamětnických svědectví byly od narátorů shromažďovány doprovodné materiály, zejména deníky, zápisy, korespondence, rodinné fotografie, alba a další osobní předměty, které se staly součástí sbírky *Materiály nasbírané v souvislosti s nahráváním rozhovorů s pamětníky*. Tyto dokumenty slouží následně pro výstavní, publikační a vzdělávací účely. Rozhovory i doprovodné materiály jsou postupně ukládány do muzejní databáze *CollectiveAccess*. Natáčení rozhovorů je částečně realizováno díky finanční podpoře soukromých dárců a projektu *Židovská paměť ve dvacátém století* od Nadačního fondu obětem holocaustu.

Nástup do transportu – digitalizovaný snímek ze souboru fotografií obětí šoa

e) Knihovna

Pracovníci knihovny pokračovali v odborné katalogizaci knih, časopisů a jednotlivých článků či statí. Přibylo 1775 záznamů, takže ke konci roku elektronický katalog knihovny ŽMP obsahoval 68 478 záznamů. K nim bylo připojeno 81 709 údajů o jednotlivých knihovních jednotkách. V depozitáři periodik v Pinkasově synagoze byly dále bibliograficky zpracovávány časopisy; do katalogu byly vloženy záznamy 10 titulů i údaje o jednotlivých číslech.

Knihovna nadále spolupracovala s národním Kooperačním systémem článkové bibliografie (báze ANL) a se Souborným katalogem ČR. V roce 2020 zaslala do báze ANL 151 záznamů článků z periodik *Judaica Bohemiae* a *Roš chodeš* a do Souborného katalogu ČR 1374 bibliografických záznamů knih a 29 záznamů periodik.

Do databáze původních vlastníků knih byl v roce 2020 importován u 428 záznamů bibliografický popis na základě porovnání přírůstkových čísel knih v záznamech vytvořených v online katalogu při retrokatalogizaci a přírůstkových čísel knih v záznamech v bázi DVL.

Během roku byly provedeny revize části fondu (signaturové řady 44.000 a 43.000), čtyř příručních knihoven zaměstnanců, příruční knihovny archivu na Smíchově, úseku dokumentace a publikací ve studovně knihovny.

V historické části fondu proběhla průběžná inventarizace 427 knih zapsaných do Centrální evidence sbírek. Ke konci roku 2020 čítala podsbírka *Knihy* přes 3800 tisků. K 8 záznamům knih v elektronickém katalogu byly připojeny fotografie titulních listů. Ve spolupráci s fotooddělením se zatím podařilo tímto způsobem zdokumentovat více než 860 vzácných tisků.

V průběhu roku 2020 pokračovala práce na restaurování vzácných tisků. 15 svazků bylo opraveno externími restaurátory za přispění Nadace Židovské obce v Praze a další tři svazky opravili restaurátoři papíru ŽMP. V rámci průběžné katalogizace starých tisků ve fondu knihovny se katalogizovaly i vzácné tisky a dohledávaly další případné exempláře pro zápis do Centrální evidence sbírek.

*Nové přírůstky v knihovně
Židovského muzea v Praze*

7

Věda a výzkum

Židovské muzeum v Praze intenzivně rozvíjí vlastní vědeckou a výzkumnou činnost, a v mnoha ohledech tak navazuje na své předchůdce, kteří jí položili základy již po roce 1945. ŽMP bylo do roku 2017 příjemcem mnoha podpor projektů výzkumu a vývoje formou dotací z veřejných rozpočtů. Od 1. 7. 2017, kdy byl změnou zákona 130/2002 Sb. zrušen dosavadní seznam výzkumných organizací vedený Radou pro výzkum, vědu a inovace, ŽMP podmínky zápisu do seznamu výzkumných organizací vedeného nově MŠMT nenaplní.

Činnosti spojené s výzkumem a vývojem jsou jedním z cílů ŽMP, nikoliv však cílem jediným a hlavním. ŽMP tak nadále spolupracuje na projektové podpoře svých výzkumných projektů s nestátními subjekty, podporujícími oblast vědy a výzkumu, a bádání v rámci svých vlastních, institucionálně podpořených výzkumných projektů nadále rozvíjí a podporuje. Těžiště vědecké a výzkumné činnosti muzea se i nadále soustřeďuje na zkoumání dějin a kultury Židů v českých zemích v širokém kontextu vývoje střední a východní Evropy. Rozsah vědecké činnosti pracovníků ŽMP je velmi široký a podrobněji je dále zachycen u jednotlivých oddělení.

a) Odbor sbírek

Pracovníci odboru sbírek se v roce 2020 věnovali následující odborné a výzkumné činnosti:

Kurátorka sbírky vizuálního umění (SVU) Michaela Sidenberg dokončila zpracování unikátního souboru fotografických alb započaté v předchozím roce. Alba, jež jsou součástí kolekce historické fotografie a nových médií, obsahují materiál české, rakouské, maďarské, německé, francouzské, italské, blízkovýchodní a severoamerické proveniencí dokumentující proměny sociálního a ekonomického postavení či kulturní orientace středoevropské židovské populace od 60. let 19. století do 2. světové války. Do sbírek byla zařazena v období existence tzv. Ústředního židovského muzea (1942–1945), po celou dobu však zůstávala v nezpracovaném stavu. Zpráva o průzkumu a zpracování tohoto jedinečného zdroje vizuální paměti, jenž řádně popsán významně rozšíří možnosti výběru pro příští publikační a výstavní aktivity ŽMP či jiných institucí, byla zveřejněna v periodiku *Judaica Bohemiae* (Sidenberg, Michaela: "Intimate Galleries: Photographic Albums from the Collection of the Jewish Museum in Prague", in: *Judaica Bohemiae*, LV-2, Praha: Židovské muzeum v Praze, 2020, s. 69–80). V druhé polovině roku se Sidenberg kromě práce na realizaci nové expozice *Dějiny Židů v českých zemích 19. a 20. století*, pro níž připravila instalační i virtuální část věnovanou židovským výtvarným umělcům, věnovala podrobnému zpracování souborů děl autorů zastoupených v SVU. V rámci tohoto dlouhodobého projektu bylo v digitálním evidenčním systému *Collective Access* (CA) podrobně zpracováno 332 inventurních položek o celkovém počtu 497 samostatných jednotek (kreseb, maleb a tisků) 33 autorů. V řadě případů byly nově určeny a/nebo doloženy atribuce a datace děl, u některých portrétů se podařilo určit nebo zpřesnit identifikace modelů. Doplněna byla též v systému vztahové databáze CA doposud neevidovaná identita původních vlastníků, čímž došlo k užšímu propojení části záznamů o sbírkových předmětech se záznamy o osobách (aktérech) evidovaných především v databázi Institutu Tereziánské iniciativy. K systematickému zpracování SVU byla kurátorkou vypracována podrobná metodika shrnutá do manuálu, jímž se bude zpracování SVU nadále řídit. Kromě práce se svěřenými sbírkami provedla Sidenberg pro potřeby případného jednání o začlenění do sbírek ŽMP také základní průzkum a dokumentaci rozsáhlého souboru ca. 700 děl pražské malířky Gertrud Kauders (1883–1942) nalezených v roce 2018 v soukromém objektu v Praze na Zbraslavi.

*Pohár na kiduš, stříbro, filigrán,
Jeruzalém (dílny akademie Bezael),
1906–1914*

Kurátorka sbírky rukopisů a nálezů z geniz na papíře Lenka Uličná připravila přednášku *Na půdě synagogy: Nálezy z novověkých geniz*, kterou prezentovala v OVK v Praze a v Brně v rámci přednáškového cyklu ŽMP pro veřejnost k vybraným tématům z dějin Židů v českých zemích od středověku po emancipaci. V rámci nadstavbového semináře pro pedagogy, pořádaného ŽMP, shrnula možnosti materiálního výzkumu hebrejské Bible na příkladech ze sbírek ŽMP. Prezentovala rovněž *Jazyky Židů v Čechách a na Moravě* na workshopu v bývalé židovské škole v Jičíně a v závěru roku vystoupila na videokonferenci Komise regionální historie Moravy a Slezska AMG s příspěvkem *K dotazům na judaika v českých a moravských regionálních muzeích*. V *Genisa Blätter III* publikovala text *Amulets Found in Bohemian Genizot – A First Approach* a ve *Vlastivědném sborníku Muzea Šumavy* jí vyšel článek *Genizy venkovských synagog*. Vedle průběžného doplňování katalogizačních záznamů sbírkových předmětů, zejména hebrejských nápisů, se podílela na výběru předmětů pro lokální výstavy a na posudcích odborných příspěvků pro časopis *Judaica Bohemiae*.

Kurátor sbírky kovů a trojrozměrných předmětů Jaroslav Kuntoš se věnoval doplňování a aktualizaci katalogizačních záznamů předmětů z deinstalované expozice stříbra v zimní modlitebně Španělské synagogy (štíty, nástavce a ukazovátka na Tóru a další druhy sbírkových předmětů). Dále doplňoval a upřesňoval katalogizační záznamy k části souboru korun na Tóru. Celkem bylo v průběhu roku zpracováno 198 položek. V poslední třetině roku se kurátor podílel na řešení úprav instalace předmětů v nové expozici ve Španělské synagoze a také na samotné instalaci.

Kurátor textilní sbírky Milan Jančo se během roku 2020 podrobněji seznamoval s jemu nově svěřenou sbírkou textilu a s ní související starší dokumentací. Díky tomu se mu podařilo v souboru synagogálních opon ŽMP identifikovat barokní synagogální oponu pocházející ze synagogy v Novém Sedlišti (okr. Tachov), později umístěnou do synagogy v Tachově. Zpráva o její identifikaci byla publikována v měsíčníku *Roš Chodeš* (2020/6, s. 16–17). V květnu a v červnu se M. Jančo účastnil inventarizace synagogálních textilií a textilií z domácností uložených v depozitáři v Maiselově synagoze. Na podzim 2020 se spolupodílel na instalaci exponátů ve Španělské synagoze. V průběhu roku 2020 zahájil M. Jančo katalogizaci textilních obrazů a drobného textilu pro domácnost, konkrétně pokrývek sobotních a svátečních, mezi kterými byla identifikována doposud jediná tištěná pesachová pokrývka s texty z Hagady. Milan Jančo vystoupil na videokonferenci Komise regionální historie Moravy a Slezska AMG ČR s příspěvkem *Židovské muzeum v Praze. Sbírká textilu*. Cílem příspěvku bylo představit sbírku textilu ŽMP a upozornit na kusy, které – pokud se nacházejí ve sbírkách muzeí – nemusí být vždy rozpoznány jako judaika. Pro sborník *Textil v muzeu 2020* připravil recenzi výstavy k 1500 let trvající historii ruční výšivky v módě (Lipsko, Německo, listopad 2019–září 2020) a recenze publikací věnujících se památkám textilního umění, včetně židovských a synagogálních.

Koordinátor restaurátorské dílny kovů Pavel Veselý, koordinátorka restaurátorské dílny textilií Veronika Richtr Nauschová společně s restaurátorkou textilií Nelou Kýrovou zorganizovali prohlídku restaurátorské dílny s přednáškou o restaurování pro studenty z Vysoké školy uměleckoprůmyslové v Praze.

b) Odbor židovských dějin

Vedoucí odboru Iveta Cermanová za asistence Alexandra Putíka redakčně připravila dvě čísla impaktovaného vědeckého časopisu *Judaica Bohemiae* LV (2020), 1, 2 a zahájila redakční práce na čísle 1 ročníku LVI (2021). Proběhla dvě zasedání redakční rady časopisu.

Pracovníci oddělení pokračovali v práci na dlouhodobých výzkumných úkolech včetně výzkumu v archívech a vědeckých knihovnách. Výsledky prezentovali ve vědeckých pracích, v přednáškách na konferencích a využili je rovněž pro doplnění interních databází.

JUDAICA BOHEMIAE LV-1

JEWISH MUSEUM IN PRAGUE 2020

D. Baránek publikoval příspěvek *Překračování hranic ghetta* ve sborníku z konference „Židé a Morava“ (Kroměříž, 13. listopadu 2019) a spolu s I. Cermanovou a A. Putíkem recenzi knihy *Mezi Prahou a Mikulovem. Pokus o souhrnné zpracování dějin Židů v českých zemích* v měsíčníku Roš chodeš, 2020/4. I. Cermanová publikovala studii *Úřední diskuze o toleranci Židů v Čechách: K okolnostem vydání dvorského dekretu (tzv. tolerančního patentu) z 19. října 1781* [Official Discussions about the Toleration of Jews in Bohemia: On the Circumstances Surrounding the Issuance of the so-called Edict of Toleration in 1781] a společně s A. Putíkem zprávu *Pražské židovské muzeum a jeho úloha v poválečném výzkumu židovských dějin* [The Prague Jewish Museum and Its Role in Jewish History Research between 1945 and 2019] v *Judaica Bohemiae* 55 (2020), 1. I. Cermanová vystoupila 6. 10. 2020 na 39. mezinárodní konferenci Archivu hl. m. Prahy „Města dobývaná, dobytá a okupovaná. Kontexty a důsledky neúspěšné obrany měst od středověku do 20. století“ s příspěvkem *Protižidovské násilnosti v Praze za válek o rakouské dědictví ve světle dobových svědectví* a odevzdala stejnojmennou studii pro sborník *Documenta Pragensia*. A. Putík odevzdal studii *Konverze a rekonverze Židů v době mesianistického očekávání. Pražská arcidiecéze (1661) 1666–1721 (1725)* pro publikaci z mezinárodní konference „Spása duše i okázalé představení. Židovské konverze ve středoevropském prostoru do roku 1848 / Seelenheil und Spektakel. Jüdische Konversionen im zentraleuropäischen Raum bis 1848“ (Brno, 15.–17. října 2019) a příspěvek *Joachim Chajim Gans Braunschweig (zemř. před 1631) a jeho usazení v České Lípě (Je totožný s metalurgem Joachimem Gaunzem?)* pro vlastivědný sborník *Bezděz*. Dále publikoval studii *David Gans a počátky židovského venkovského osídlení na Mělnicku* ve *Vlastivědném sborníku Muzea Šumavy XI* (2020) a recenzi na knihu Pavla Sládka, *Jehuda Leva ben Besalel – Maharal: Obrana uzavřeného světa v židovském myšlení raného novověku* [Judah Loew (Leva) ben Bezalel – the Maharal. A Defence of the Closed World in Early Modern Jewish Thought] v *Judaica Bohemiae* 55 (2020), 2.

Členové oddělení se podíleli na přípravě nové expozice ve Španělské synagoze. I. Cermanová a D. Baránek spolupracovali při instalaci vitrín nové expozice, věnovaných osmi tématům, která kurátor-sky připravili (*Josefínské reformy a počátky židovské emancipace; Židovské osvícenství a nové školství; Náboženská reforma v Praze; Templ v Dušní ulici; Od emancipace k integraci; Hledání identity; Náboženství a školství v době pokroku; Židovská elita: představitelé a dobrodinci*). A. Putík ve spolupráci s D. Polakovičem revidoval překlady hesel pro AV prvky do angličtiny (databáze *Židovské obce v Čechách, na Moravě a ve Slezsku a Osobnosti emancipace – rabíni a učitelé, vědci, lékaři*), navrhl obsah orientačních mapek pro databázi židovských obcí a spolupracoval při kontrole softwarového zpracování obsahu AV prvků. I. Cermanová spolupracovala na přípravě publikace k nové expozici ve Španělské synagoze *Židé v českých zemích, 19.–20. století*. A. Putík se ve spolupráci s L. Uličnou podílel na výběru exponátů a tvorbě hlavního textu a popisek pro téma věnované Židům v rámci oddílu *Soužití konfesí* výstavy *Lidová víra* Národního muzea v Letohrádku Kinských.

Důležitou součástí práce oddělení byla popularizace výsledků vědecké práce prostřednictvím přednášek a spolupráce s médii. A. Putík přednesl 4. 2. 2020 přednášku *Život Davida Ganse – sny a skutečnost* v rámci cyklu OVK ŽMP „Kapitoly z dějin Židů v českých zemích od středověku po emancipaci“. Dále spolupracoval s francouzským televizním kanálem TV ARTE na přípravě propagačního pořadu věnovaného Praze a při natáčení na Starém židovském hřbitově v Praze 29. 7. 2020 poskytl rozhovor k dějinám hřbitova a osobnosti Maharala. 9. 9. 2020 poskytl A. Putík konzultaci o památkách k dějinám pražských Židů za vlády Přemysla Otakara II. režisérovi Janu Svatošovi pro připravovaný hraný dokumentární film „Až zažve lev“ a 6. 10. 2020 rozhovor novinářů Kilianu Kirchgessnerovi o osobnosti Maharala pro článek *Mystiker und Monarch* (*Jüdische Allgemeine*, 26. 11. 2020). D. Baránek připravil 24. 4. 2020 videopřednášku *Snahy o prosazení židovských kolektivních práv 1848–1939* pro posluchače univerzity třetího věku v rámci kurzu „Kmeny, etnika, národy v srdci Evropy“ na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy a ve dnech 9. a 11. 6. 2020 vystoupil s přednáškami *Mnohohrstevná emancipace a Brány ghetta se otevřely: Teritoriální ghetto* v OVK Brno.

A. Putík prováděl genealogický výzkum pražských židovských rodin a do genealogické databáze vložil dalších 80 osob. Celkem tak databáze ke konci roku 2020 obsahovala 15 630 osob ze zamýšlených přibližně 16 000.

Kromě běžné komunikace s odbornou i laickou veřejností a odpovědí na badatelské dotazy vyhotovili I. Cermanová, A. Putík a D. Baránek čtyři posudky na odborné studie.

c) Odbor archivů

Archiv

Odborná historická práce archivářů se soustředila především na dílčí otázky spojené se zpracováváním materiálem. V rámci přípravy nové expozice ve Španělské synagoze proběhla instalace exponátů pro vitrínu k židovským průmyslníkům a podnikatelům a zároveň byla provedena finální kontrola textů a popisů.

Muzejní archiv zaznamenal v roce 2020 celkem 96 badatelských návštěv. Studovalo zde 51 badatelů, z toho 41 tuzemských a 10 zahraničních. Ke studiu bylo předloženo 1228 evidenčních jednotek z 109 archivních souborů. Zájem badatelů se jako v minulých letech soustředil na rodopis, dějiny jednotlivých židovských obcí a dokumentaci nemovitých památek (hřbitovy, synagogy). Pracovníci archivu zpracovali 6 rešerší a poskytli na 120 konzultací a odpovědí na písemné dotazy. Pro badatelské účely bylo zpracováno 194 skenů.

Dokumentace nemovitého židovského kulturního dědictví

Odborný pracovník-hebraista D. Polakovič se věnoval zejména epigrafickému výzkumu Starého židovského hřbitova v Praze, židovským nemovitým památkám, historii Židů, psaní odborných článků, recenzí a výstavní činnosti.

V roce 2020 pokračoval v rámci epigrafického výzkumu židovských náhrobků v komplexní fotodokumentaci Starého židovského hřbitova v Praze, v prepisech epitafů z oddělení A (737 náhrobků), B (607 náhrobků) a C (1408 náhrobků) a též v indexování jednotlivých náhrobků, kterých bylo v oddělení L dokončeno 781 z celkového počtu 1491. Fotograficky dále zdokumentoval 2944 náhrobků z celkového počtu více než 13 000 náhrobních kamenů, což odpovídá přibližně 26 % z celkového rozsahu náhrobků. Kromě toho byly naskenovány historické pozitivy z hřbitovního oddělení P 001-675.

Pro audiovizuální prvky nové expozice ve Španělské synagoze vyhotovil databázi osobností židovské emancipace z řad rabinů, vědců, lékařů a učitelů v počtu 77 životopisných medailonů a databázi židovských obcí Čech, Moravy a Slezska v počtu 61 hesel.

Ve spolupráci s Pavlem Kocmanem dále publikoval článek *Židé v hradbách, Židé na hradbách, Židé před branami. Vztah židovského obyvatelstva v českých zemích k městskému opevnění ve středověku a v raném novověku* in: Olga Fejtová-Martina Maříková-Jiří Pešek (edd.), *Město a jeho hradby. Stati a rozšířené příspěvky z 36. mezinárodní vědecké konference AHMP (Documenta Pragensia XXXVIII)*, Praha 2020, s. 97-115. Ve spolupráci s Václavem Nečadou pak publikoval článek *Copies of inscriptions on medieval Jewish tombstones from Znojmo (Znaim) made by the moravian historian Joseph Edmund Horky in 1819*, in: *Judaica Bohemiae*, 55 (2020), č. 2.

Dokumentace šoa

Během roku 2020 pracovníci soustředili svou odbornou práci na přípravu nové expozice ve Španělské synagoze, pokračovali v katalogizaci a odborném zpracování archivních a dokumentačních materiálů, zodpovídali badatelské dotazy, vypracovávali tematické rešerše, poskytovali konzultace veřejnosti, natáčeli rozhovory s pamětníky z první a druhé generace a věnovali se též přednáškové a osvětové činnosti.

Práce při přípravě expozice ve Španělské synagoze spočívaly zejména v sepsání úvodních textů k jednotlivým výstavním souborům, tvorbě a kontrole všech popisů exponátů včetně audiovizuálních prvků a instalaci předmětů do pultových a skříňových vitrín. Pro novou instalaci byly vybrány exponáty, které připomínají tragický osud příslušníků židovské komunity v letech 1939–1945. Chronologicky a tematicky byly rozděleny do následujících celků: *Od Mnichova do okupace*, *Perzekuce židovského obyvatelstva*, *Zahájení deportací*, *Ghetto Terezín*, *Kultura v Terezíně*, *Transporty na Východ* a *Spravedliví mezi národy*.

Pracovníci Dokumentace šoa zodpověděli 367 badatelských dotazů, vypracovali řadu odborných rešerší a poskytovali konzultace, které souvisely zejména s osudy židovského obyvatelstva během 2. světové války. Badatelnu navštívilo celkem 49 badatelů. Velká část badatelské veřejnosti využívá přístup k dokumentům prostřednictvím on-line veřejného rozhraní [CollectiveAccess](#).

Pracovníci Dokumentace šoa připravili ve spolupráci s Odborem pro vzdělávání a kulturu řadu přednášek, projekcí a osvětových besed věnovaných zejména tématům pronásledování Židů během 2. světové války, deportací do Terezína a dále na okupovaná východní území. Pro průvodce Židovským muzeem se uskutečnily dvě přednášky s prezentací na téma „*Dějiny Židů v českých zemích po nástupu nacistů k moci*“ (22. 1. a 22. 7. 2020) pořádané v prostorech OVK Praha, jež přednesly J. Šplíchalová a R. Rutová. Dále se uskutečnila beseda k uvedení knihy Tomáše Arndta, *Lékárny s Davidovou hvězdou v čase šoa* (30. 9. 2020), kterou moderovala J. Šplíchalová. V brněnské pobočce OVK proběhly přednášky J. Šplíchalové na téma „*Východiska nacistické rasové politiky*“ v rámci semináře *Židé, dějiny a kultura* pro učitele základních a středních škol (12. 3. 2020) a přednáška s projekcí *Nacistická propaganda ve filmu a fotografii* (12. 3. 2020). Ve spolupráci s Polským kulturním institutem se konala v Městské knihovně v Praze u příležitosti Dne památky obětí holocaustu komentovaná projekce k filmu „*Warszawa – Miasto podzielone/ Warsaw: A City Divided*“ od Erica Bednarského (29. 1. 2020), jež úvodem doplnila o historické souvislosti J. Šplíchalová. Obyvatelé městské části Praha-Čakovice a další zájemci si mohli vyslechnout přednášku Jany Šplíchalové o perzekuci místního židovského obyvatelstva na téma „*Na ulici objevují se Židé se šesticípou hvězdou na prsou. Osudy židovských obyvatel Čakovic v letech 1939–1945*“ (Čakovice 14. 9. 2020).

Pracovnice Dokumentace šoa J. Šplíchalová se zúčastnila pódiové diskuse v Berlíně k prezentaci knihy *Fotos aus Sobibor. Die Niemann-Sammlung zu Holocaust und Nationalsozialismus* (28. 1. 2020) a prezentace projektu Památník obětem šoa z českých zemí v Pinkasově synagoze na mezinárodní konferenci v Hamburku: *Internationale Tagung-Verfolgung und Deportationen von 1938 bis 1945 in Europa dokumentieren und ausstellen* (13.–14. 2. 2020).

Dokumentace šoa také spolupracovala se sdělovacími prostředky. Posлуhači Českého rozhlasu Plus mohli vyslechnout besedu o Jiřím Heislerovi a problematice registrace a ukrývání židovského obyvatelstva v době Protektorátu Čechy a Morava. V pořadu besedovaly R. Rutová a J. Šplíchalová společně s redaktorkou M. Štráfeldovou.

Jako každoročně se uskutečnily komentované prohlídky v expozici Pinkasovy synagogy a v přilehlé Pinkasově uličce jednak pro pamětníky šoa a členy jejich rodin, jednak pro kolegy z partnerských pamětových institucí a dárce, kteří věnovali ŽMP své rodinné a osobní materiály.

Fotoarchiv

Pracovníci Fotoarchivu ve spolupráci s Odborem správy ICT infrastruktury a digitalizačních procesů importovali 4600 snímků fotodokumentace sbírkových předmětů do databáze CollectiveAccess a zpracovali 4200 kusů negativů z pozůstalosti Jiřího Fiedlera. Fotoarchiv též zajistil vyhledávání fotografií pro novou expozici ve Španělské synagoze a vyřídil 104 žádostí tuzemských i zahraničních badatelů včetně poskytnutí požadovaných materiálů, většinou v elektronické podobě. Počet vydaných povolení k užití fotografií ze sbírek ŽMP za rok 2020 dosáhl čísla 78.

d) Odbor knihovny

Muzejní knihovna měla v roce 2020 celkem 263 registrovaných čtenářů. Přestože byly knihovna i multi-mediální centrum v průběhu roku několikrát z důvodu vládních nařízení uzavřeny, uskutečnilo se 553 badatelských návštěv, přičemž další odborné dotazy byly vyřizovány písemně. Během roku bylo z fondu knihovny vypůjčeno 1042 dokumentů, z toho 583 absenčně. Knihovna nabídla stejně jako v minulých letech i výpůjčky meziknihovní výpůjční službou. Jiným knihovnám byly zapůjčeny 23 dokumenty, pro zaměstnance muzea bylo vyřízeno 30 výpůjček či kopií článků a statí.

Pokračovala spolupráce na připravované expozici ve Španělské synagoze – pracovník Odboru knihovny M. Bušek se podílel na korektuře textů a překladů 54 profilů židovských literátů do databáze osobností včetně kontroly implementace dat do on-line databáze v české i anglické verzi.

Knihovna Židovského muzea v Praze je od roku 2012 zapojena do projektu „Kooperativní tvorba a využívání souborů národních autorit“. Projekt koordinuje a odborně garantuje Oddělení národních jmenných autorit Národní knihovny ČR. Knihovna ŽMP jako lokální supervizor přispívá do databáze národních autorit novými záznamy a zároveň se podílí na opravách stávajících autorit. V roce 2020 pracovníce Odboru knihovny M. Kotyzová nově zpracovala 68 korporativních autorit a 136 personálních autorit.

*Studovna knihovny
Židovského muzea v Praze*

Multimediální centrum knihovny v administrativní budově muzea i nadále zpřístupňovalo zájemcům nejen odborné a muzejní databáze (databáze obětí šoa, databáze sbírkových předmětů, katalog knihovny, katalog sbírek), ale též Archiv vizuální historie USC Shoah Foundation Institute obsahující nahrávky rozhovorů s přeživšími šoa nebo těmi, kdo k tomuto období mohli podat svědectví. Podobné rozhovory jsou také obsaženy ve Fortunoff Video Archive for Holocaust Testimonies spravovaném Yale University a ŽMP je jedním z přístupových bodů k tomuto archivu. V Multimediálním centru bylo také možno jako dříve zhlédnout ze záznamu večerní pořady Oddělení pro vzdělávání a kulturu, pokud se podařilo zajistit souhlas přednášejícího. Pro badatele je v Multimediálním centru přístupná příruční knihovna a návštěvníci zde též mohou zakoupit publikace vydávané muzeem.

e) Zastoupení v domácích a zahraničních organizacích

Na výročním zasedání Asociace evropských židovských muzeí, jehož se ŽMP každoročně účastní a které se kvůli pandemii v roce 2020 konalo online, představila hlavní kurátorka M. Sidenberg novou expozici ve Španělské synagoze *Židé v českých zemích 19. a 20. století*. ŽMP se pravidelně účastnilo jednání Asociace muzeí a galerií ČR, jednání Muzeologické komise AMG a zasedání Českého výboru ICOM (Ž. Marešová).

Členkami Evropské asociace židovských studií zůstávají nadále I. Cermanová a L. Uličná. I. Cermanová zastupovala ŽMP v Komisi muzejních historiků AMG, D. Baránek v Komisi regionální historie Moravy a Slezska AMG.

Knihovna ŽMP je členem knihovnických organizací SKIP (Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR) a SDRUK (Sdružení knihoven ČR). ŽMP je dále Z. Pavlovskou zastoupeno v české delegaci International Holocaust Remembrance Alliance – IHRA (dříve Task Force for International Cooperation on Holocaust Education, Remembrance and Research – ITF). ŽMP získalo prostřednictvím Oddělení pro vzdělávání a kulturu grant EHRI-3 a je součástí 4. pracovní skupiny (školení a vzdělávání), v jejímž rámci bude v posledním roce projektu zorganizován metodologický seminář. Ředitel ŽMP L. Pavlát jako dříve působil jako člen Redakční rady Nakladatelství Academia.

f) Žádosti o bezúplatné převody předmětů protiprávně odňatých v období holocaustu a 2. světové války

V roce 2020 bylo kladně vyhověno žádosti oprávněných žadatelů o vydání dvou pastelů Maxe Söldingera s portréty Ewalda a Jana Rudolfa Oserových původně vlastněných matkou portrétovaných, Josefou Osers (1894–1942). K předání děl žadatelů s trvalým bydlištěm v SRN však v roce 2020 s ohledem na epidemiologickou situaci nedošlo.

Vzhledem k situaci vyvolané pandemií koronaviru také nemohlo dojít k fyzickému vydání obrazu Václava Žymunda *Opuštěný dům* dědičce po původním majiteli, Ing. Evženu Josefu Weignerovi (1911–1942), žijící trvale ve Švédsku.

ŽMP dále jedná s pozůstalými členy rodiny S. H. Liebena o jejich požadavku bezúplatného převodu souboru předmětů souvisejících s jeho osobností.

Na podzim roku 2020 ŽMP iniciovalo jednání o navrácení několika knih, jež byly identifikovány jako chybějící z původního fondu knihovny pražské Židovské náboženské obce, nyní historického fondu knihovny ŽMP. Prostřednictvím online obchodu AbeBooks byl vznesen nárok na modlitební knihu *Machzor ke-fi minhag kehilat kodeš Roma (Bologna, 1540–1541, 2 díly)* a na tisk *Sefer ocar ha-chajim (Venecia, 1683)*. Držitel *Machzor ke-fi minhag kehilat kodeš Roma* požádal o detailní doložení vlastnictví, které mu bylo poskytnuto. V případě *Sefer ocar ha-chajim* byla nalezena dohoda a došlo k podepsání smlouvy o

navrácení knihy. Dále byla oslovena aukční síň Tiferet Auctions, jejímž prostřednictvím byl vznesen nárok na knihu *Hanhagat adam* (*Navi dvar*, 1784). Její držitel vyjádřil ochotu knihu navrátit při své budoucí cestě do Prahy.

*Dva pastely Maxe Soldingera
s portréty Jana Rudolfa a Ewalda
Oserových, které budou vydány
v rámci žádosti o bezúplatný převod
předmětů protiprávně odňatých
v době nesvobody*

8 Příprava nových expozic a modernizace muzea

Po více než roce a půl trvající rekonstrukci Židovské muzeum v Praze 16. prosince opět zpřístupnilo Španělskou synagogu veřejnosti. Nákladná rekonstrukce za několik desítek milionů korun rozšířila expoziční prostor na více než 600 m². Kromě rozšíření expoziční plochy a bezbariérového přístupu byly v rámci projektu opraveny některé interiérové prvky, zajistilo se odvlhčení části obvodového zdiva, byly vylepšeny klimatické podmínky uvnitř budovy. V návaznosti na stavební práce a úpravy pak byly provedeny restaurátorské práce, byly instalovány nové vitríny a digitální kiosky obsahující audiovizuální prvky. Obnovená expozice ve Španělské synagoze obsahuje 58 odborně zrestaurovaných uměleckých kovových prvků a 13 typů truhlářských prvků, instalaci 24 nových celoskleněných vitrín a 26 audiovizuálních prvků. Pro imobilní návštěvníky byl úpravou vstupní haly v části schodiště vytvořen pomocí výtahové plošiny bezbariérový přístup do všech úrovní objektu s expozicí.

V návaznosti na předchozí výstavní prezentaci byla současně vytvořena nová, moderně koncipovaná expozice s názvem „Židé v českých zemích v 19. a 20. století“ s cílem přiblížit historii a kulturu židovské komunity v tomto období. Významnou novinkou je přitom pozornost věnovaná dějinám Židů od roku 1945 do roku 1989, ale i v následném období.

Hlavním materiálem všech prvků výstavy a dalších objektů je sklo v různých podobách, které svými vlastnostmi přispívá k estetické vytříbenosti celé expozice. Veškeré přidané prvky jsou transparentní a slouží jako takřka neviditelné nosiče informací. Vitríny jsou průhledné a plynotěsné. Opticky nezabírají mnoho prostoru, nabízejí prohlídku předmětů z více stran a ve svém celku se podílejí na slavnostním vyznění prostoru. Dalším použitým materiálem pro interiérové prvky je dřevo. Dřevěné lavice s audiovizuálními prvky navazují na restaurované historické lavice, umístěné v přízemí a na galerii.

Na přípravě expozice se dle svého profesního určení podíleli zaměstnanci všech odborů muzea.

Pohled z galerie Španělské synagogy po její rekonstrukci. Foto Jiří Šebek

Po úpravách cest na Starém židovském hřbitově (2013) a otevření muzejního nového Informačního a rezervačního centra v Maiselově ulici (2014), modernizaci expozic v Maiselově synagoze (2015) a Pinkasově synagoze (2018) představuje nově zpřístupněná Španělská synagoga již čtvrtý projekt Židovského muzea v Praze, který je součástí širšího transformačního projektu.

V prvním čtvrtletí roku 2020 též pokračovala marketingová příprava nové podoby stálé expozice s názvem *Kabinet Friedl: Dětské kresby z Terezína*, jež má být umístěna v prostoru, kde se v současné době nachází Galerie Roberta Guttmana. Autorkou libreta je kurátorka sbírky vizuálního umění ŽMP Michaela Sidenberg. Architektonické řešení expozice připravilo studio Marek Topič Architekti. Byla vydána fundraisingová brožura o projektu v české a anglické verzi. Vzhledem k pandemii koronaviru a následnému posunu v ekonomických prioritách však byla tato aktivita pozastavena.

Jedním z cílů modernizace muzea je též aktivněji zapojit do činnosti veřejnost. V tom sehraává významnou úlohu jak Společnost přátel Židovského muzea v Praze, která měla v roce 2020 celkem 30 platících a 13 čestných členů, tak aktivisté zařazení do Dobrovolnického programu, zahájeného v roce 2011. V roce 2020 se do něj z kraje roku zapojilo, dokud společenská situace dovozovala, několik dobrovolníků, většinou studentů, kteří pomáhali při přípravách kulturních pořadů muzea. Posléze jsme však navzdory setrvalému zájmu o nová členství byli nuceni kvůli hygienickým opatřením nabídky pomoci odmítnat.

*Nová expozice ve Španělské synagoze
je věnovaná dějinám Židů v českých
zemích v 19. a 20. století*

9

Akvizice

V roce 2020 se uskutečnila dvě řádná zasedání a čtyři mimořádná (per rollam) jednání Poradního sboru pro sbírkotvornou činnost ŽMP za účasti externích spolupracovníků. Nejvíce přírůstků v roce 2020 pocházelo z vlastního výzkumu muzea, konkrétně z průběžně zpracovávaných nálezů z geniz v Bezručích, Březnici, Holešově, Jičíně, Kdyni, Luži, Neveklově, Rychnově nad Kněžnou, Slavkově, Úsově, Všeradicích a Zalužanech – celkem 21 evidenčních čísel, která zahrnovala 2138 fragmentů.

Vzhledem k tíživé finanční situaci ŽMP v důsledku pandemie koronaviru bylo možné realizovat nákupy předmětů do sbírek v jen velmi omezené míře. Pro sbírku trojrozměrných předmětů byl takto zajištěn porcelánový reklamní klobouk firmy Eisner.

Sbírky muzea byly rozšířeny o dary věnované jednotlivci z tuzemska i ze zahraničí – celkem bylo ŽMP darováno 21 evidenčních čísel obsahujících 34 jednotlivin. Textilní sbírku tak například obohatil svatební šál a sbírku trojrozměrných předmětů fonendoskop z pozůstalosti MUDr. J. Schneidera. Nejvýznamnější dar představuje část pozůstalosti významné americké psychoanalytičky Erny Popper-Furman (1926–2002), která za války působila v terezínském ghettu jako vychovatelka a spolupracovala na organizaci hodin dětského kreslení s jejich iniciátorkou Friedl Dicker-Brandeis (1898–1944). Darovaný soubor obsahuje 37 kreseb na volných listech, 1 skicář, osobní poznámky a drobné dárky od přátel a svěřenců.

Americká psychoanalytička Erna Popper-Furman. Část její pozůstalosti získalo ŽMP jako dar

Zbývající přírůstky představovaly předměty převedené mezi odděleními muzea – 8 evidenčních čísel a předměty z depozitáře, u nichž bylo zjištěno nesprávné evidenční číslo – 2 evidenční čísla obsahující 3 jednotliviny.

Knihovna ŽMP byla v roce 2020 obohacena o 585 svazků, z nichž přibližně 25 % bylo získáno nákupem. Do podsírkky Knihy evidované v Centrální evidenci sbírek MK ČR bylo zařazeno 62 tisků. Většina byla přefazena z knihovního fondu, darem byly získány 2 tisky s cennou vazbou – *Israels Gebete für das ganze Jahr* (Prag, 1894) a *Tehilath El* (Prag, 1887).

Sbírkky Úseku dokumentace šoa se v roce 2020 rozrostly o dary z mnoha rodinných archivů a pozůsta-
lostí. Jednalo se především o historicky cenné dokumenty osobní i úřední povahy, fotografie, korespon-
denci, deníky, poznámky apod. Celkem bylo za rok 2020 získáno 3287 folií. Kromě toho byly pořizeny
digitální kopie zapůjčených materiálů, které budou zpřístupněny badatelům. Mezi nejvýznamnější pří-
růstky patří pozůstalosti rodin Rotterových a Kiliánových z Brna, Friedových, Felixových, Bodaschero-
vých a Stehlíkových z Třebíče, Hohlových z Karlových Varů a Freimannových z Jaroměře a Hradce
Králové. Nově získané materiály budou po pečlivé katalogizaci postupně zpřístupněny badatelské veřej-
nosti prostřednictvím [webového rozhraní](#).

*Soukromá hodina v terezínském
ghettu, kresba z pozůstalosti
Erny Popper-Furman*

10

Vzdělávací aktivity

ŽMP stejně jako v minulých letech nabízelo prostřednictvím Oddělení pro vzdělávání a kulturu (OVK) s pobočkami v Praze a v Brně četné pořady, programy a projekty.

Pražská pobočka OVK připravila 7 typů tematických přednášek, 11 interaktivních workshopů a 10 výtvarných dílen. Programy se týkaly nejrůznějších aspektů židovské kultury – tradic a zvyků, biblických dějin či dějin Židů v Čechách a na Moravě. Velká pozornost byla tradičně věnována výukovým programům s tematikou antisemitismu a šoa.

V rámci „Celoměstských programů podpory vzdělávání na území hl. m. Prahy pro rok 2020“ OVK Praha rovněž již šestým rokem rozvíjelo projekt na podporu studentů a pedagogů učňovského školství zaměřený na prevenci společensky nebezpečných jevů. Cílem projektu, jehož se zúčastnilo 694 studentů učňovského školství, je účinně působit v oblasti prevence extremismu, rasismu a antisemitismu.

Všech vzdělávacích programů v pražské pobočce OVK se zúčastnilo 2003 českých žáků a studentů. Zároveň byly některé programy a semináře připraveny i pro 67 zahraničních studentů.

Za účasti 221 pedagogů (105 v pražské pobočce a 116 v brněnské pobočce OVK) proběhly čtyři jednodenní semináře *Židé, dějiny a kultura* s tím, že podzimní cyklus seminářů byl přenesen do online prostředí. V srpnu 2020 se za účasti dalších 40 pedagogů (21 v pražské pobočce a 19 v brněnské pobočce OVK) uskutečnil potřetí nadstavbový seminář *Židé, dějiny a kultura* věnovaný tématům *Historický a literární kontext hebrejské bible v Praze* a *Židovské náboženství v proměnách věků v Boskovicích*.

Seminář Židovské náboženství v proměnách věků v Boskovicích

Na některých svých projektech pražská pobočka OVK spolupracovala s dalšími institucemi – mimo jiné s Prague City Tourism na pořádání kurzů pro průvodce, s Památníkem Terezín na seminářích pro pedagogy či s německou organizací Freiwillige Terezín, která pravidelně organizuje besedy s pamětníky.

Také mnohé vzdělávací aktivity pobočky Oddělení pro vzdělávání a kulturu v Brně byly výsledkem spolupráce s dalšími institucemi. S Muzeem romské kultury se uskutečnil workshop *Nezapomeneme 2020*. Pro základní a střední školy se uskutečnilo 9 workshopů s tematikou holocaustu při příležitosti Mezinárodního dne památky obětí holocaustu a předcházení zločinům proti lidskosti.

OVK v Brně zajišťovalo též komentované prohlídky po místním židovském hřbitově a synagoze. Všech vzdělávacích programů v brněnské pobočce Oddělení pro vzdělávání a kulturu se zúčastnilo 521 žáků a studentů.

Během letních prázdnin obě pobočky OVK poprvé organizovaly příměstské tábory. V Praze se uskutečnily dva týdenní cykly nazvané *Ztracený poklad Maiselovy rodiny* a *Alchymista císaře Rudolfa*. V Brně byl pak realizován jeden týdenní tábor s tématem *Diamantová brána a devět tisíc rajských stromů – příběhy a legendy (nejen) židovské kultury*. Celkem se táborů zúčastnilo 38 dětí. Pro příměstský tábor Židovské obce Brno dále brněnská pobočka OVK připravila 4 workshopy a pro tábor Muzea Brněnska jednodenní program o díle architekta Otto Eislera.

V roce 2020 nebylo možné kvůli situaci spojené s pandemií covid-19 navázat na několikaleté úspěšné realizování vzdělávacího projektu ŽMP *Zmizelí sousedé*, který je určen žákům základních a středních škol. Tento unikátní projekt mapuje osudy obětí šoa přímo v místě bydliště účastníků projektu. Jeho cílem není jen dokumentovat osudy Židů za 2. světové války, ale klade důraz na postoje a přístup účastníků projektu k etnickým a náboženským menšinám.

*Odbor pro vzdělávání a kulturu
v loňském roce poprvé s velkým
úspěchem připravil příměstské tábory*

a) Večerní pořady v Oddělení pro vzdělávání a kulturu

Kulturní pořady pro veřejnost připravovaly v roce 2020 jak pražská, tak brněnská pobočka Oddělení pro vzdělávání a kulturu (OVK). Programy v Maiselově synagoze zahrnuly koncerty klasické hudby s vazbou na židovskou tematiku, diskuse a komponované večery. V prostorách auditoria OVK v Maiselově ulici 15 v Praze 1 se konaly zejména přednášky, projekce a výstavy.

V roce 2020 se pražská pobočka snažila jako v přechozích letech pořádat osm večerních programů měsíčně, ale mohlo se jich uskutečnit pouze 60 z původně plánovaných 72. Zhlédlo je, ať už prezenčně či online, 1889 osob.

V první polovině roku také proběhly dvě přednášky v rámci cyklu *Kapitoly z dějin Židů v českých zemích od středověku po emancipaci*. První z nich na téma životního příběhu Davida Ganse přednesl Alexandr Putík, druhá přednáška v podání Lenky Uličné se věnovala nálezům z novověkých geniz. Na podzim byl pak zahájen cyklus *Židé a starověký Přední východ*, v jehož rámci zazněly přednášky Jiřího Lukeše z Husitské teologické fakulty UK, Davida Rafaela Moulise z Evangelické teologické fakulty UK a Jana Duška z Centra biblických studií Evangelické teologické fakulty UK.

V rámci pravidelných cyklů večerních pořadů OVK v cyklu *Současný izraelský film* filmová historička Alice Aronová představila mimo jiné filmy *Foxtrot* a *Kadosh*. Významným partnerem večerních pořadů byl i v roce 2020 Polský institut v Praze, s nímž se OVK v lednu podílelo na přípravě pořadu k výročí Mezinárodního dne památky obětí holokaustu v Městské knihovně v Praze s názvem *Varšava: Rozdělené město*. V září pak OVK společně s Polským institutem uvedlo v Maiselově synagoze film a výstavu *Pasy pro život*. Spolupráce byla opětovně navázána i s Pražským literárním domem autorů německého jazyka, který v červnu v Maiselově synagoze připomněl 135. výročí narození Egona Erwina Kische.

K pořadům s vysokou návštěvností patřila únorová diskuse novináře Daniela Konráda s rabínem a spisovatelem Karolem Efraimem Sidonem *Paralelní světy Karola Efraima Sidona*, červnový pořad *Temnota i naděje ve filmu Nabarvené ptáče* za účasti režiséra, scénáristy a producenta Václava Marhoulu

Záběr z filmu *Nabarvené ptáče*,
o kterém diskutoval filosof Miroslav
Petříček a režisérem
Václavem Marhoulou

a filosofa a filmového historika Miroslava Petříčka, představení knih Lubomíra Krále *Historie židovské kopané v Československu*, Tomáše Arndta *Lékárny s Davidovou hvězdou v čase šoa* či knihy *Z Izrastiny s láskou* Jakuba Szántóa.

Od října 2020 byly všechny večerní pořady pro veřejnost přeneseny do online prostředí, díky čemuž bylo možno oslovit publikum z celé České republiky, nejen z Prahy či Brna. Cílem OVK je proto pokračovat v přenosech online i v době, kdy budou přednášky opět probíhat prezenčně za účasti publika v prostorách Židovského muzea v Praze.

I v roce 2020 se se zájmem setkaly pořady pro rodiče s dětmi, které se za podpory Nadačního fondu obětí holocaustu konaly celkem devatenáctkrát v obou pobočkách OVK. Zúčastnilo se jich 400 osob.

Činnost brněnské pobočky OVK ovlivnila v roce 2020 rozsáhlá rekonstrukce budovy na tř. Kpt. Jaroše, kde brněnské OVK sídlí. Během jejího trvání se činnost přesunula do přednáškového sálu na židovském hřbitově v Brně-Židenicích, který poskytla Židovská obec Brno. Do fungování pobočky pak zasáhla i koronavirová epidemie. Přesto se podařilo veřejnosti nabídnout 47 pořadů z plánovaných 60, které zhlédlo 832 diváků.

Byly tak zahájeny přednáškové cykly prof. Ingeborg Fialové (FF UP Olomouc) o starozákonních postavách v německy psané literatuře, historika Daniela Baránka (ŽMP) o židovské emancipaci *Brány ghety se otevřely*, publicistky Alice Aronové (CinemArt) o současném izraelském filmu a cyklus Chaima Kočího (Chevra Kadiša ČR) o tradičních funkcích a povoláních v židovských komunitách s názvem *Kdo je kdo*.

Brněnský OVK se zapojilo do několika lokálních festivalů. Festival *Brno a jeho chrámy* pořádaný Turistickým a informačním centrem Brno brněnská pobočka podpořila komentovanými prohlídkami synagogy Agudas achim. V září pobočka organizovala divadelní představení *Poslední nástupišť*, které v rámci festivalu Meeting Brno připomnělo transporty Židů z Brna za druhé světové války. Do listopadového festivalu *Open House Brno* se OVK Brno v sekci o sakrální architektuře zapojilo online prohlídkou synagogy Agudas Achim, vysílané v rámci celosvětového *Open House Worldwide Festival*.

Na oslavách Evropského dne židovské kultury 2020 se pobočka podílela výstavou fotografií *Země zaslíbená* česko-izraelské dvojice Marty Levin a Jana Sekala a kytarovým recitálem Vladislava Bláhy.

V rámci festivalu Meeting Brno připomněla brněnská pobočka OVK transporty Židů z Brna za druhé světové války

b) Koncerty a další kulturní akce ve Španělské synagoze a Maiselově synagoze

Španělská synagoga byla do 17. 12. 2020 uzavřena z důvodu rekonstrukce a následně z důvodu pandemie covid-19. Těžiště kulturních akcí i pravidelných koncertů Židovského muzea v Praze proto stále zůstávalo v Maiselově synagoze.

Při příležitosti Mezinárodního dne památky obětí holocaustu a předcházení zločinům proti lidskosti se zde 27. 1. 2020 konal ve spolupráci s Židovskou obcí v Praze a Nadačním fondem obětí holocaustu tradiční slavnostní koncert. Zazněly na něm skladby Ervína Schulhoffa a Antonína Dvořáka v podání Zemlinského kvarteta, jehož hosty byli Jiří Pinkas (viola) a Dominika Weiss Hošková a (violoncello).

V důsledku pandemie covid-19 se dále v Maiselově synagoze konaly již jen dva koncerty začátkem roku. V lednu vystoupil Karel Dohnal (klarinet) se smyčcovým triem a v únoru zahrálo Duo Conspiro.

Z důvodu nepříznivé epidemiologické situace musela být přerušena dlouhodobá spolupráce s agenturou BM ART, která připravovala koncerty určené především zahraničním návštěvníkům.

V roce 2020 ŽMP vydalo dvě čísla odborného periodického časopisu, ostatní plánované dotisky byly s ohledem na propad příjmů muzea přeloženy na rok 2021.

Jako každý rok vyšel odborný časopis *Judaica Bohemiae*, který se specializuje na vydávání odborných studií k dějinám a kultuře Židů v českých zemích, respektive širším středoevropském prostoru (území někdejší habsburské monarchie). Časopis vychází od roku 1965 a jeho publikačním jazykem je angličtina a němčina. Na obsahu časopisu se pravidelně podílejí vedle českých i zahraniční přispěvatelé. Od roku 2009 je časopis vydáván opět dvakrát ročně (v letech 1994–2008 byla publikace ročenkou).

Červnové číslo *Judaica Bohemiae* 55 (2020), 1 obsahuje studii Ivety Cermanové (*Official Discussions about the Toleration of Jews in Bohemia: On the Circumstances Surrounding the Issuance of the so-called Edict of Toleration in 1781*), jež se na základě nově nalezených pramenů z Národního archivu v Praze zabývá problematikou židovské toleranční politiky Josefa II. s cílem, objasnit okolnosti vydání dvorského dekretu (tzv. tolerančního patentu z 19. října 1781) pro české Židy. Příspěvek Petera Hallamy (*Child Survivors and the Dynamics of Holocaust Memory in Late-Socialist Czechoslovakia*) analyzuje první velké setkání přeživších terezínských dětí v Praze a Terezíně na podzim roku 1986 a přináší nové pohledy na dynamiku židovského života a vzpomínání na holocaust v komunistickém Československu. Rubrika Zprávy obsahuje příspěvek Bernharda Purina, zabývající se střídavými judaiky z boskovických dílen židovských zlatníků Josefa Ruhmanna a Emanuela Eislera. Zpráva Ivety Cermanové a Alexandra Putíka rozebírá roli pražského židovského muzea v rozvoji výzkumu židovských dějin mezi lety 1945 a 2019 a představuje témata, jež byla v muzeu studována, významné publikační výstupy i odborné profily klíčových vědeckých pracovníků.

Prosincové číslo *Judaica Bohemiae* 55 (2020), 2 obsahuje studii Janusze Spyry (*Grosse Politik in einer kleinen Gemeinde. Der Skandal um den Rabbiner Karl Blan aus Neu-Oderberg / Nový Bohumín*), jež na příkladu působení kontroverzní osobnosti rabína Karla Blana (1906–2001) ilustruje složitost konfesionálních vztahů v židovských obcích českých zemí, rostoucí vliv stoupenců sionismu a politizaci veřejného života v předvečer vypuknutí 2. světové války. Příspěvek Veroniky Szeghy-Gayer (*Jewish Representatives of the Hungarian Political Opposition in Interwar Slovakia. The Case of Prešov and Košice*) zkoumá židovské elity v meziválečném Československu, jež vnímaly Židy ze Slovenska a Podkarpatské Rusi jako členy maďarské minority a angažovaly se v maďarské politické opozici. Příspěvek Václava Nečady a Daniela Polakoviče v rubrice Materiály (*Copies of Inscriptions on Medieval Jewish Tombstones from Znojmo (Znaim) Made by the Moravian Historian Joseph Edmund Horky in 1819*) představuje život a působení Josefa Edmunda Horkého (1795–1844), jenž během své výzkumné cesty po jihozápadní Moravě r. 1819 pořídil opisy pěti středověkých židovských náhrobků ze Znojma, z nichž většina je dodnes známa pouze díky jeho poznámkám. Rubrika Zprávy obsahuje příspěvek Michaely Sidenberg, představující vůbec poprvé jedinečný doklad života Židů v českých zemích, soubor fotoalb ze sbírek Židovského muzea v Praze.

V české i anglické verzi pokračovalo vydávání čtvrtletního elektronického Zpravodaje/Newsletteru i tištěného dvoutěsíčního programového přehledu muzea, obsahujícího základní informace o památkách ve správě muzea, jeho stálých expozicích a aktuálně připravovaných výstavách, koncertech, programech pro rodiče a děti, komentovaných prohlídkách, přednáškách a diskusních večerech.

JUDAICA BOHEMIAE LV-2

JEWISH MUSEUM IN PRAGUE 2020

Židovské muzeum v Praze v roce 2020 spolupracovalo se 233 českými a 85 zahraničními administrativními, kulturními, akademickými a vzdělávacími institucemi.

a) Výpůjčky

Ve sbírkové oblasti muzeum pokračovalo v již započatém systému uzavírání jednoletého až dvouletého smluvního vztahu (výjimečně tříletého – na základě schválení Správní rady) s českými i zahraničními dlouhodobými vypůjčiteli. Aktuálně jde o 9 českých židovských obcí a dalších 9 kulturních subjektů. V roce 2020 bylo prodlouženo 7 smluvních vztahů, přičemž každému předcházela kontrola a vyhodnocení fyzického stavu předmětů ze strany pracovníků ŽMP. V zahraničí muzeum dlouhodobě participuje výpůjčkou v expozici House of European History v Bruselu. Výpůjčka liturgických předmětů ze sbírek ŽMP stálé expozici Memorial Scrolls Trust v Londýně byla navráćena koncem roku 2020 z důvodu rekonstrukce prostor vypůjčitele.

V důsledku pandemické situace v ČR se uskutečnila pouze jedna krátkodobá výpůjčka pro Město Jevíčko do prostor bývalé synagogy v rámci projektu Rok židovské paměti. Ostatní krátkodobé výstavy byly zrušeny nebo přesunuty na rok 2021.

Celkem bylo v roce 2020 tuzemským i zahraničním subjektům vypůjčeno 159 evidenčních čísel, obsahujících celkem 171 jednotlivin. Dále bylo vypůjčeno 93 předmětů z pomocného fondu, jež jsou využívány pro výstavy v náročnějších klimatických podmínkách nebo k liturgickým účelům.

ŽMP poskytlo v roce 2020 celkem 118 povolení k užití materiálů ŽMP pro knižní, časopisecké, propagační a studijní účely stejně jako k fotografování a natáčení v objektech ŽMP.

Odbor knihovny se podílel zápůjčkou knihy na výstavě „*Reportáž Julia Fučíka – dílo a mýtus*“ (Národní muzeum, Historické muzeum v Praze).

b) Neziskový sektor, informace a konzultace, média

Podstatná byla i spolupráce s institucemi a neziskovými organizacemi v oblasti vzdělávání a kultury, zmiňovaná samostatně na příslušném místě této zprávy.

Odborní pracovníci ŽMP dále osobně či písemně poskytovali informace a konzultace nezbytné pro činnost dalších institucí, odborníků různých oborů, obnovu památkových objektů a přípravu expozic na různých místech České republiky.

Ředitel muzea Leo Pavlát tak jako v minulých letech zpracovával odborná vyjádření pro učebnice, usilující o udělení doporučující doložky MŠMT, a v médiích i pro interní potřebu FŽO se vyjadřoval na téma judaismu, židovských dějin, antisemitismu, blízkovýchodního konfliktu a společenské situace (mimo jiné rozhovor pro Českou televizi, Studio 6 a Studio ČT 24 27. 1. 2020, pro Českou televizi, Události komentáře 18. 2. 2020, pro TV Noe 19. 4. 2020, pro Rádio Proglas 20. 7. 2020 či pravidelně pro ČRo). Nadále zůstal spoluautorem a pravidelným přispěvatelem týdenního rozhlasového pořadu Českého rozhlasu Šalom alejchem, jehož koncepci připravil.

c) Účast na dalších projektech

ŽMP se v roce 2020 podílelo na řadě akcí pořádaných jinými institucemi.

Již tradičně se muzeum zaměřilo na veřejnou připomínku šoa. Ke Dni památky obětí holocaustu a předcházení zločinům proti lidskosti připravilo 27. 1. 2020 slavnostní koncert ve Španělské synagoze (viz kapitola 11 b).

Také mnohé vzdělávací aktivity pobočky Oddělení pro vzdělávání a kulturu v Brně byly výsledkem spolupráce s dalšími institucemi (viz kapitola 11a).

Pravidelné setkání delegátů mezinárodní organizace IHRA, která sdružuje odborníky z 34 států, se uskutečnila online 29. 6.–3. 7. 2020 a 16. 11.–3. 12. 2020 pod záštitou Německa, pořádající země pro rok 2020. Předsedkyně pracovní skupiny EWG (Educational Working Group) Mgr. Zuzana Pavlovská, Ph.D. byla odpovědná za přípravu a vedení veškerých setkání této pracovní skupiny, která má 88 členů. Z. Pavlovská rovněž pronesla přednášku v rámci pořadu *Policy and Practice: Trans-Atlantic Avenues for Holocaust Education* pod záštitou United States State Department.

Prováděné práce zahrnovaly úklid, údržbu, opravy a rekonstrukce stavebních a technologických částí staveb, zajištění potřebných servisních a revizních prací, údržbu a rozvoj integrovaného zabezpečovacího systému, péči o zeleň na Starém židovském hřbitově a před Maiselovou synagogou. Průběžně bylo také zabezpečováno plnění povinností v oblasti požární ochrany a bezpečnosti a ochrany zdraví pracujících a povinností v oblasti podnikové ekologie.

Po dobu nařízeného uzavření ŽMP byl omezován úklid, technická zařízení budov byla provozována v úsporném režimu.

V průběhu roku byly v souvislosti s ekonomickými dopady uzavření ŽMP upravovány nájemní a podnájemní smlouvy podnájemců i pronajímatelů. Na žádost podnájemce byl z ekonomických důvodů ukončen podnájem firmy Flavours Fresh Bar části občerstvení v Informačním a rezervačním centru a od 1. 9. byl prostor pronajat společnosti BUGY invest s.r.o.

Byly provedeny všechny předepsané revize a kontroly systémů technického zařízení budov, elektrických zařízení, výtahů a pojezdových plošin, zabezpečovacích a protipožárních systémů včetně odstranění diagnostikovaných poruch a nedostatků. Dle aktuální potřeby byly rovněž zajištěny všechny nezbytné opravy stavebních a technologických poruch v objektech ve správě ŽMP.

Z ekonomických důvodů v souvislosti s pandemií musel být krátce před uzavřením smlouvy s investorem akce pozastaven dlouhodobě připravovaný projekt nového depozitáře textilní sbírky v Měšicích.

V oblasti informačních technologií pokračovala zejména konsolidace síťového prostředí zaměřená na spolehlivost a zvýšení bezpečnosti. V souvislosti s rekonstrukcí Španělské synagogy byla modernizována bezdrátová síť v administrativní budově tak, aby signálem pokryla i Španělskou synagogu. Pokračoval přechod na vyšší verzi operačního systému u uživatelských počítačů, ke konci roku používalo Windows 10 celkem 90 % počítačů.

Starý židovský hřbitov

15

Oddělení bezpečnosti

ŽMP v roce 2020 pokračovalo v činnosti na zlepšení celkového zabezpečení zaměstnanců, návštěvníků, movitého i nemovitého majetku a provozu. Projevilo se to v pokračující stabilizaci týmu Oddělení bezpečnosti a pozornosti věnované jeho přípravě. Specificky se jednalo o průběžnou analýzu aktuální bezpečnostní situace, identifikaci hrozeb a přijetí adekvátních bezpečnostních opatření v reálném čase. S tímto zřetelem ŽMP i nadále kladlo důraz na profesní přípravu pracovníků Oddělení bezpečnosti, orientovanou na aktuální bezpečnostní hrozby. V průběhu roku 2020 řešilo Oddělení bezpečnosti v souladu s interními směrnici několik mimořádných situací, opakovaně za operativní spolupráce se složkami Policie ČR a Městské policie hl. m. Prahy.

Při zajišťování objektů a bezpečnosti návštěvníků ŽMP na základě Memoranda o spolupráci při zajišťování bezpečnosti židovských institucí jakožto měkkých cílů z 5. 4. 2016 spolupracuje s dalšími židovskými subjekty a Policií ČR. Oddělení bezpečnosti svou činnost rovněž konzultuje se zahraničními bezpečnostními experty zejména v oblasti krizového plánování a řízení vnitřní komunikace.

V důsledku pandemie koronaviru byl v březnu redukován plán investic a některé investiční akce byly pozastaveny ve fázi projektové dokumentace (rekonstrukce poplachového a požárního zabezpečovacího systému v mimopražském depozitáři textilu, modernizace kamerového systému v administrativní budově). Uskutečnily se pouze klíčové investiční akce, které pro zajištění provozu nesnesly odkladu.

Rozsahem největší investiční akcí bylo dokončení a zprovoznění „Nové expozice a souvisejících stavebních úprav Španělské synagogy“, jejíž realizace byla zahájena již v červenci 2019. Z důvodu nařízených karanténních opatření na straně některých dodavatelů a omezených dodávek ze zahraničí docházelo k úpravám harmonogramu postupu prací, avšak i přesto se podařilo synagogu otevřít dle původního plánu ve čtvrtém čtvrtletí 2020. Během roku proběhly veškeré stavební a restaurátorské práce, montáž technologických souborů, osazení výstavních prvků, individuální a komplexní zkoušky. Dne 7. 8. 2020 bylo dílo zkolaudováno bez závad, od zhotovitele bylo převzato 3. 9. Od 7. 9. probíhala instalace exponátů do vitrín a instalace obsahové náplně do AV prvků. Pro veřejnost byla nová expozice otevřena od 16. 12., ale 18. 12. musela být v souvislosti s protiepidemickými nařízeními vlády společně s ostatními expozicemi muzea opět uzavřena.

Další investiční akcí byla nutná modernizace kuchyňského výtahu v restauraci v administrativní budově.

Dle požadavků Odboru správy ICT infrastruktury byl zpracován projekt úpravy silnoproudé elektroinstalace pro posílení příkonu napájení serverovny v administrativní budově a pro záložní napájení UPS chladicí jednotky v serverovně. Realizační práce proběhly ve dnech 20. 3. – 23. 3. s minimálními dopady odpojení celého objektu od dodávek elektrické energie.

V roce 2020 byla dále zahájena příprava napojení elektronického protipožárního systému objektu Smíchovské synagogy na pult centralizované ochrany HZS. Byl zpracován související projekt požární bezpečnostního řešení a projekt úprav elektronické požární signalizace.

Nově zrekonstruovaný interiér Španělské synagogy. Foto Jiří Šebek

Židovské muzeum v Praze podalo v roce 2020 celkem 29 žádostí o grant či dotaci, z toho 9 dotací z programu na podporu zaměstnanosti Antivirus. Z uvedeného počtu byly 3 žádosti zamítnuty, 23 schváleno a u 3 nebylo ŽMP ke konci roku 2020 vyrozuměno.

V roce 2020 obdrželo ŽMP dary ve výši 2 037 328,64 Kč (z toho převod z roku 2019 činil 1 254 552,61 Kč) a dotace (státní i nestátní) ve výši 10 034 786,78 Kč (z toho převod z roku 2019 činil 6 482 829,52 Kč). Do roku 2021 a let následujících se převádějí nedočerpané dary ve výši 1 447 159,08 Kč a dotace ve výši 2 606 463,78 Kč. Současně byly v roce 2020 vráceny poskytovatelům dotace ve výši 207 600 Kč, které nemohly být kvůli pandemii koronaviru využity. Využity tak byly dary a dotace ve výši 7 810 892,56 Kč.

V České republice činnost ŽMP v roce 2020 kromě 22 dárců významně podpořily zejména následující instituce:

- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR: semináře pro učitele pod názvem Židé, dějiny a kultura
- Ministerstvo kultury ČR: dva projekty na ochranu měkkých cílů v oblasti kultury a projekt na restaurování synagogální opony v rámci programu ISO II
- Ministerstvo vnitra ČR: podpora provozu akreditovaného Archivu Židovského muzea v Praze
- Hlavní město Praha: projekt na podporu vzdělávání učňů
- Nadační fond obětí holocaustu: restaurování náhrobků na Starém židovském hřbitově, nahrávání rozhovorů s pamětníky, nedělní dílny pro děti, projekt vzdělávání studentů a podpora mentálně a fyzicky postižených návštěvníků
- Nadace Židovské obce v Praze: restaurování vzácných tisků
- Magistrát města Brno: celoroční kulturně-vzdělávací činnost brněnské pobočky ŽMP
- Státní fond kultury: doplnění knihovního fondu Židovského muzea v Praze
- Ministerstvo práce a sociálních věcí: podpora zaměstnanosti prostřednictvím programu Antivirus

Významnými zahraničními podporovateli projektů v roce 2020 byla jednak European Holocaust Research Infrastructure, která podpořila projekt cílený na vzdělávání studentů doktorských programů, a dále Rothschild Foundation Europe. Tato nadace se sídlem ve Velké Británii pokračovala po úspěšném naplnění podmínek první části projektu v podpoře nové expozice ve Španělské synagoze a zahájila plnění podpory skenování vzácných tisků a nákupu obalů na knihy.

Hospodaření v roce 2020 bylo významně poznamenáno krizí způsobenou pandemií covid-19, v jejímž důsledku se propastně snížil počet zejména zahraničních návštěvníků a muzeum bylo celkem 115 dnů z nařízení vlády uzavřeno.

V roce 2020 ŽMP navštívilo 126 206 návštěvníků, což bylo o 551 293 (81,37 %) méně než v roce předchozím, což se odrazilo v nižších tržbách ze vstupného o 163 262 596 Kč (84,09 %).

Celkové příjmy muzea poklesly oproti roku 2019 o 168 684 761 (78,25 %), tedy méně než u příjmů ze vstupného, a to především díky nárůstu příjmů z darů a grantů a nižšímu poklesu příjmů z termínovaných vkladů.

Příjmy z pronájmů poklesly oproti roku 2019 o 4 603 916 Kč (58,77 %), což bylo způsobeno snížením nájmů podnájemců v důsledku uzavření muzea. Příjmy z prodeje upomínkových předmětů poklesly zejména z důvodu úbytku návštěvníků, a to o 444 231 Kč (63,92 %). Prodej přesto probíhal prostřednictvím e-shopu muzea. Rovněž poklesly příjmy z úroků z termínovaných vkladů, a běžných účtů celkově o 677 450 Kč (18,45 %). Vyšší byly příjmy z darů, grantů a dotací, a to o 1 969 046 Kč (37,33 %). K tomuto nárůstu došlo díky státním dotacím na mzdy v programu Antivirus, jehož celková výše činila 3 748 069 Kč.

Náklady se oproti roku 2019 rovněž snížily, a to o 55 357 950 Kč (30,56 %). Ke snížení nákladů došlo zejména díky maximálním snahám o úspory a pozastavení většiny plánovaných akcí a nákupů. Některé náklady a investice však nebylo možno s ohledem na rozpracovanost snížit, zejména pokročilé stadium prací si vyžádalo dokončit projekt rekonstrukce a vytvoření nové stálé expozice ve Španělské synagoze. Rovněž nebylo možno snižovat ani většinu fixních nákladů. Významných úspor zato bylo dosaženo u placených nájmů díky vstřícnosti nájemců, kteří muzeu poskytli významné slevy, především Židovská obec v Praze a její akciová společnost Matana. Na druhé straně ŽMP poskytlo slevy nájmu i svým podnájemcům.

V porovnání příjmů a výdajů skončil rok 2020 pro ŽMP s velkou ztrátou. Po zpracování daňového přiznání dosáhla částky 78 906 541,94 Kč. Nehledě na to vznikla muzeu daňová povinnost ve výši 208 330 Kč, protože jako nezisková organizace je i za této situace povinna zdanit příjmy z pronájmů a z reklam.

Z meziročního porovnání vyplývá, že v roce 2020 ŽMP dosáhlo oproti roku 2019 celkově nižšího hospodářského výsledku o 113 326 811,71 Kč.

Židovské muzeum v Praze

U Staré školy 1

110 00 Praha 1

T: +420 222 749 211

E: office@jewishmuseum.cz

W: www.jewishmuseum.cz

V Praze 29. 3. 2021

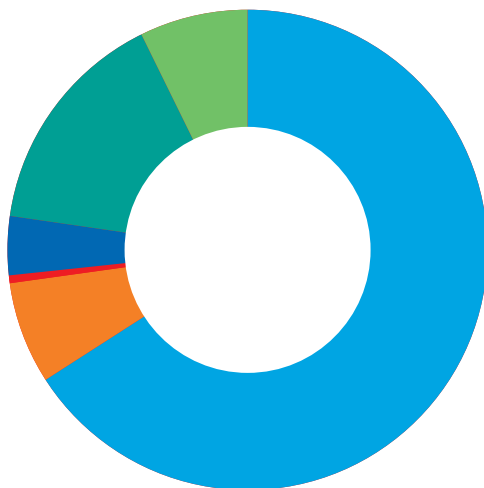
Leo Pavlát

Ředitel Židovského muzea v Praze

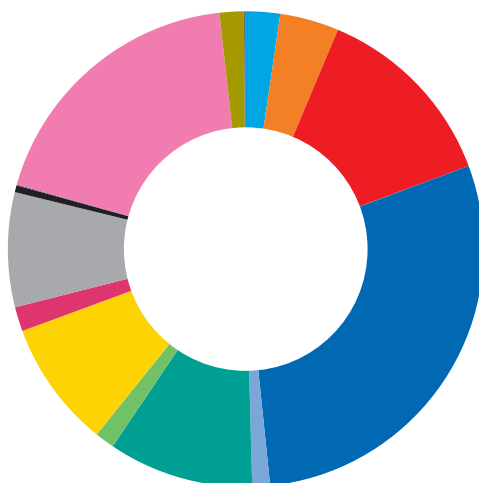
Příloha č. 1 – Plnění rozpočtu ŽMP v roce 2020 (v tis. Kč)

*Zdroje příjmů Židovského
muzea v Praze (2020)*

- 65,9 % Vstupné
- 6,9 % Nájem
- 0,5 % Prodej upomínkových předmětů
- 3,9 % Ostatní služby
- 15,5 % Dary a dotace
- 7,3 % Výnosy ostatní

*Výdaje Židovského
muzea v Praze (2020)*

- 2,3 % Energie, voda, plyn
- 4,0 % Opravy
- 13,0 % Nájem
- 29,0 % Mzdové náklady
- 1,2 % Ostatní osobní náklady
- 9,9 % Soc. a zdrav. pojištění
- 1,3 % Zákonné sociální náklady
- 0,0 % Poskytnuté dary
- 8,6 % Odpisy
- 1,7 % Pojistné
- 7,8 % Služby
- 0,5 % Ostatní náklady
- 0,1 % Nákup knih
- 0,0 % Nákup sbírkových předmětů
- 18,8 % Dokončené investice
- 1,7 % Materiál
- 0,1 % Daň z příjmu

Příloha č. 2 – Výkaz zisku a ztrát (v tis. Kč)

	k 31. 12. 2019	k 31. 12. 2020
VÝNOSY	215 565	46 880
Tržby za zboží a služby	11 572	5 325
Tržby ze vstupného	194 157	30 896
Dary a dotace	3 736	7 244
Zúčtování rezerv	0	0
Ostatní výnosy	6 100	3 415
PROVOZNÍ NÁKLADY	173 333	125 578
Náklady na uskutečněné tržby	77 964	44 676
Osobní náklady	76 640	64 231
Odpisy	14 250	13 380
Ostatní provozní náklady a rezervy	4 479	3 291
DAŇ Z PŘÍJMU	7 812	208
HOSPODÁŘSKÝ VÝSLEDEK	34 420	-78 906

Příloha č. 3 – Rozvaha (v tis. Kč)

	k 31. 12. 2019	k 31. 12. 2020
STÁLÁ AKTIVA	134 144	175 333
Nehmotný investiční majetek	2 400	1 247
Hmotný investiční majetek	131 744	149 086
Finanční investice	0	25 000
OBĚŽNÁ AKTIVA	373 112	232 939
Zásoby	7 101	6 826
Pohledávky	13 221	9 240
Finanční majetek	349 749	214 551
OSTATNÍ AKTIVA	3 041	2 322
AKTIVA CELKEM	507 256	408 272
VLASTNÍ ZDROJE	482 198	393 937
Jmění celkem	447 778	472 843
Hospodářský výsledek běžného účetního období	34 420	-78 906
CIZÍ ZDROJE	25 058	14 335
Krátkodobé závazky	16 828	9 733
Rezervy	0	0
OSTATNÍ PASIVA	8 230	4 602
PASIVA CELKEM	507 256	408 272

Příloha č. 4 – Struktura zaměstnanců ŽMP

ŽMP bylo v roce 2020 dle svého organizačního řádu rozděleno do 11 odborů a 12 oddělení. Ke konci roku 2020 mělo v průměru 113 zaměstnanců včetně pracovníků, jejichž mzda je plně nebo částečně hrazena z grantů, a pracovníků na mateřské nebo rodičovské dovolené. Ve fyzických osobách činil počet zaměstnanců 107, což představovalo přepočítaných 91,58 plných pracovních úvazků.

Ředitel muzea	1
Vědečtí a odborní muzejní pracovníci včetně restaurátorů	37
Pracovníci pro vzdělávací a kulturní činnost	9
Pracovníci pro zajištění provozu, oprav, rekonstrukcí a správy budov a hřbitovů	3
Pracovníci zajišťující publicitu a výstavy	4
Pracovníci Informačního a rezervačního centra	3
Pracovníci IT	4
Administrativní pracovníci	3
Ekonomičtí a provozní pracovníci včetně pokladních v expozicích	7
Ostraha objektů a kustodi	36

Průměrná mzda v Židovském muzeu v Praze v roce 2020 činila 37 179,- Kč.

Příloha č. 5 – Opravy a rekonstrukce objektů (v tis. Kč)

Objekt	1995–2020
Španělská synagoga	57 120
Administrativní budova Jáchymova	3 215
Maiselova synagoga	43 313
Pinkasova synagoga	23 074
Obřadní síň	3 326
Klausová synagoga	10 567
Depozitář textilu	4 514
Nové administrativní budovy	105 911
Oddělení pro vzdělávání a kulturu a Informační a rezervační centrum	19 048
Smíchovská synagoga	79 002
Synagoga Brandýs	855
Depozitář knih Spořilov	215
Židovský hřbitov Fibichova, Praha 3	11 980
Starý židovský hřbitov	13 995
Celkem	376 135

Židovské muzeum v Praze

U Staré školy 1, 3, 110 00 Praha 1

T: +420 222 749 211

E: office@jewishmuseum.cz | W: www.jewishmuseum.cz